

שאלון 3 - תוכן עניינים

- שאלון 3 1
- פרוט תוכן - שאלון 2 2
- חתימת מנהל המכון -שאלון 3 6
- פרוט התוכן לעבודות מחקר שיצאו לאור 7
- פרסומים שיצאו לאור מינואר '019 עד דצמבר '021 9
- דוגמא "שו"ת הרב"ז" 10
- דוגמא "במוקד" 20
- דוגמא "גסנר" 26
- דוגמא "בבוקר חסדך" 27

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגרל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

תוכנית פעילות על 3 השנים שקדמו לשנת ההערכה *

החל מ 1 בינואר 2019 ועד 31 בדצמבר 2021

* בהתאם ל"דיוקן רחב להקדמת שנת ההערכה" (מבנהים לחלוקת כספי תמיכות של משרד התרבות והספורט במוסדות תרבות לשנת התמיכות 2024) שמקדם משרד התרבות בימים אלה

1. פרטו את הפרסומים / מאגרי מידע / אמצעים יישומיים וכו' שהוצאו לאור על ידכם בשנים האמורות מעלה.

2. יש לציין פעילות מחקרית שיצאה לאור ע"י המכון בלבד (שם המכון מופיע על הפרסום כמוצא לאור וכבעל הזכויות הבלעדית).

3. לגבי הסור בו אתם מתבקשים לציין את שמות החוקרים שעבדו על המחקרים:

א. חובה לציין פעילות מחקרית שהתבצעה ע"י חוקרי המכון בלבד. יודגש, כי בשאלון זה יש לרשום גם שמות חוקרי המכון המופיעים על הפרסום שיצא לאור, אף אם אינם עובדים במכון כיום (- נא לציין כובדית (*) ליד שמם).

ב. חובה לציין שם מלא (משפחה ופרטי) של כל החוקרים ע"פ סדר הא"ב.

ג. שמות החוקרים המופיעים בשאלון זה – חייבים להופיע גם בפרסום עצמו. חייבת להיות התאמה מוחלטת בין שמות החוקרים המופיעים בשאלון, לבין שמות החוקרים בפרסומים.

ד. אין להוסיף תארים כלשהם לשמות החוקרים באף אחד מן השאלונים השונים (על מנת למנוע פגיעה בכבודם של החוקרים, בכתרות הטבלאות המתייחסות לשמות החוקרים מופיע התואר 'רבנים', המתייחס לכלל החוקרים הרשומים בטבלה).

4. חובה למלא מספר קטלוגי של הספר כפי שמופיע בספריה הלאומית.

5. חובה למלא תאריך מדויק של הוצאה לאור של הפרסומים המוצגים: חודש ושנה עבריים ולועזיים. סדר רשימת הפרסומים יהיה מהתאריך המאוחר ביותר של יציאתם לאור – לתאריך המוקדם ביותר של יציאתם לאור.

6. ניתן כמובן להוסיף שורות לטבלאות, בעת הצורך, אך אין לשנות את מבנה הטבלה!

7. יש למלא את הטבלה ונספחיה באופן מדויק, מקצועי ומפורט, ולחתום בסופה, במקום המיועד לכך (סוף עמוד 3)!

פרסומים שיצאו לאור בתקופה שהחל מ 1 בינואר 2019 ועד 31 בדצמבר 2021

שמות החוקרים הרבנים שעבדו על הפרסום:		האם הוזכר משרד התרבות והספורט בפרסום כמי שסייע להוצאתו לאור? כן / לא		האם הפרסום הינו חדש, או שמא מהדורה נוספת? אם מדובר במהדורה נוספת, נא לציין את סוג השינוי שנערך בין המהדורות, ואת שנת ה'ל"ל של המהדורה הקודמת		תמצית תרומתו למחקר החוקרי וליציבור הלומדים חובה לצרף תוכן מפורט ומדויק בדפים נפרדים		תמצית תוכן הפרסום והאור עבודת המכון ביחס אליו חובה לצרף תוכן מפורט ומדויק בדפים נפרדים		ראריך הוצאת לאור (חובה לציין חודש ושנה עבריים ולועזיים)				אופן הפצה: יש לסמן V במשיגות המתאימות			מס' עותקים שהודפסו		שם המכון שביצע את הפעילות המחקרית ומופיע על הפרסום כמוציא לאור ובעל הזכויות השמורות		מס' עמודים		מספר הקטלוגי של הספר בספרייה הלאומית: מס' מערכת ומס' מדף		שם הפרסום סדר הפרסומים יהיה מראשון הוצאת לאור המאוחר ביותר – למאריך הוצאת לאור המקודם ביותר		מס'		
שם פרטי	שם משפחה									שנה לועזית	חודש לועזי	שנה עברית	חודש עברי	אמצעי יישומי	מאגר מידע	ספר													
יהודה	ויגנס									2021			טבת		✓	✓	300			מרחבים		955		990044017300205171		ש"ת הרב"ז		1	
רפאל	וסרטיל										ינואר	תשפ"א																	
שמעון	קוריקין																												
בנימין	סנדלר																												
ברק	סנדלר																												
עמית	סנדלר																												
שמואל	פולצ'ק																												
יעקב	פלג																												
יגאל	שפרן																												
חנניה	שפרן																												

שמות החוקרים הרבנים שעבדו על הפרסום: חובה לציין שם משפחה ושם פרטי ע"פ סדר הא"ב-ג' של שם משפחה, באותיות לנכתב בשאלון 6 שימרו לב: חובה על שמות החוקרים הללו להופיע במלואם על הפרסומים שיצאו לאור		שם פרטי	שם משפחה	האם הזכר משרד התרבות והספורט בפרסום כמי שסייע להוצאתו לאור? כן / לא	האם הפרסום הינו חדש, או שמא מהדורה נוספת? אם מדובר במהדורה נוספת, מא לציין את סוג השינוי שנערך בי המהדורות, ואת שנת ה"ל של המהדורה הקודמת	תמצית תרומתו למחקר החוקרי ולציבור הלומדים חובה לצרף תוכן מפורט ומדויק בדפים נפרדים	תמצית תוכן הפרסום ותאור עבודת המכון ביחס אליו חובה לצרף תוכן מפורט ומדויק בדפים נפרדים	תאריך תוצאת לאור (חובה לציון חודש ושנה עבריים ולועזיים)				אופן הפצה: יש לסמן במשבצות המאמצות	מס' עותקים שהודפסו			שם המכון שביצע את הפעילות המחקרית ומפועל על הפרסום		מס' עמודים		מספר הקטלוגי של הספר בספרייה הלאומית: מס' משנה ומס' מדף		שם הפרסום	מס'	
		שנה לועזית	חודש לועזי	שנה עברית	חודש עברי				אמצעי יישומי	מאגר מידע	ספר													
איתן	*אבינר							מחקרי רפואה והלכה + מענה מוסמך לשאלות רופאים, חולים, משפחות, חיילים וקצינים. זאת על בסיס מחקר ומענה לשאלות מדע והלכה כלליות ועבר וביטחון והספקת המוצרים למגוון שיעורים, רבנים אבא"ים, קצינים ורפואנים	2021	ינואר ואלך	תשפ"א	טבת	✓ (=מענה אישי)			מאות פונים		מרחבים		לא רלוונטי		לא רלוונטי (=) השות"ם אישיים	"במוקד" = (יישומי): תשובות רפואיות וצבאיות עדכניות והספקת מציגות ומערכי שיעור ופירוח מחקר לרבנים, רפואנים, מדענים וקצינים	2
יהודה	וינגוט																							
רפאל	וסרטיל																							
שמעון	ווידיקין																							
בנימין	סנדלר																							
ברק	סנדלר																							
עמית	פלג																							
יעקב	שפרן																							
חנה	שפרן																							
יגאל	שפרן																							

שמות החוקרים הדברים שעברו על הפרסום: חוברת לציון שם משפחה ושם פרטי ע"פ סדר הא"ב של שם משפחה, חוברת זוהי לנכתב בשאלון 6 באותיות שיתנו לה: חוברת על שמות החוקרים הללו להופיע במלאם על הפרסומים שיציאו לאור		שם פרטי		שם משפחה		צב		בת שבע		עברל		יאל													
האם הוזכר משרד התרבות והספורט בפרסום כמי שסייע להוצאתו לאור? כן / לא													לא רלוונטי												
האם הפרסום הינו חדש, או שמא מהדורה נוספת? אם מדובר במהדורה נוספת, באיזו ארץ נספרה, ואיך שנת ה'ל"ל של המהדורה הקודמת		האם הפרסום הינו תמציתי ומתמקד למחקר חתומי ולציבור הלומדים חובה לצרף תוכן מפורט ומדויק בדפים נפרדים		תמצית תוכן הפרסום ותיאור עבודת המכון ביחס אליו חובה לצרף תוכן מפורט ומדויק בדפים נפרדים		בחינת מחקרים רפואיים בעלי ערך מוסרי (מענה מחושב)		שנה לועזית חודש לועזי שנה עברית חודש עברי		2021 דצמבר תשפ"א טבת		אופן הפצה: יש לסמן ✓ במשבחות מחשבתיות אמצעי ייחודי מאגר מידע ספר		מס' עותקים שהודפסו 10		שם המכון שביצע את הפעילות המחקרית ומופיע על הפרסום כמוציא לאור ובבעל חתימת השמות		מס' עמודים 250		מספר הקטלוגי של הספר בספרייה הלאומית: מס' מערכת ומסל מדף		שם הפרסום סדר הפרסומים יהיה סדר תיאור הוצאת לאור המאחר ביותר – לתיאור הוצאת לאור המקודם ביותר		מס'	
"אסתר" – מחקרי רפואה הומיוריים													לא רלוונטי		מס'		3								

שמות החוקרים והיגדים שעברו על הפרסום: חובה לציין שם משפחה ושם פרטי ע"פ סדר הא"ב של שם משפחה, באיות זהה לנכתב בשאלון 6		האם הזכר משרד התרבות והספורט בפרסום כמי שסייע להוצאת לאור? כן / לא		האם הפרסום הינו חדש, או שמא מהדורה נוספת? אם מדובר במהדורה נוספת, האם לציין את סוג השינוי שנערך בין המהדורות, ואת שנת ה"ל של המהדורה הקודמת		תמצית תרומתו למחקר החוקרי וליצבור הלימודים חובה לצרף תוכן מפורט ומדויק בדפים נפרדים		תמצית תוכן הפרסום ותיאור עבודת המכון ביחס אליו חובה לצרף תוכן מפורט ומדויק בדפים נפרדים		תאריך הוצאת לאור (חב"ב לציין חודש ושנה עבריים ולועזיים)				אופן הפצה: יש לסמן V במשבצות המראשיות			מס' עותקים שהודפסו		שם המכון שביצע את הפעילות המחקרית ומופיע על הפרסום כמוציא לאור ובעל הזכויות השמורות		מס' עמודים		מספר הקטלוגי של הספר בספרייה הלאומית: מס' מערכת ומס' מדף		שם הפרסום סדר הפרסומים יהיה מתאריך הוצאת לאור המאוחר ביותר - לתאריך ההוצאה לאור המקומים ביותר		מס'	
שם פרטי	שם משפחה	לא רלוונטי		המנשר	אחריות הלכתית למענה בעיקר על שאלות "שומניות ומדע ובהלכה	המכונים שנים על מאות שאלות מרחבי העולם היהודי ו"מרחבים" מבקר ומערך אותם - בלא ידיעת המכונים ולבקשת המופים החסומים בהם	שנה לועזית	חודש לועזי	שנה עברית	חודש עברי	אמצעי יישומי	מאגר מידע	ספר	7		מרחבים		600		לא רלוונטי		"בבוקר חסד" בקורת ש"ר המכונים המשבים לקהילות בח"ל						
איתן	*אבינר						2021	דצמבר	תשפ"ב	טבת	✓											לא רלוונטי						
יהודה	וינגט																											
רפאל	וסרטיל																											
שמעון	יודיקין																											
בנימין	סנדלר																											
ברק	סנדלר																											
עמית																												
שמואל	פולצ'ק																											
יעקב	פלג																											
יגאל	שפרן																											
חנניה	שפרן																											

4

חובה לצרף לכל פרסום המופיע בטבלה את המסמכים הבאים; יש לסמן ✓ במשבצות הבאות:

- ✓ צילום עמוד שער.
- ✓ צילום עמוד בו מופיע שם המכון שביצע את הפעילות המתקרת והוצאה לאור ובעל הזכויות הבלעדית.
- ✓ צילום עמוד מתוך הספר, בו מופיעים שמות המחברים (החוקרים) שעבדו על הפרסום.
- ✓ צילום **חמישה** עמודים מתוך הספר.
- ✓ פירוט נרחב של התוכן המפורט לכל פרסום.
- ✓ פירוט תרומתו למחקר התורני ולציבור הלומדים.
- ✓ פירוט עבודת המכון בהקשר לכל פרסום (עבודה מקורית, עצמאית, פילולוגית, פענוח וחקר כתב יד, חשיפת מקורות, ההחדדה וביאורים).

הריני מצהיר בזאת על נכונות הפרטים שמולאו בטבלה, ועל צירוף כל הנספחים המבוקשים

חתימת מנהל המכון

שם מנהל המכון הרב פרופ' יואל שפרן

פירוט התוכן לשאלון מס' 3 לבקשה ל – '024 פרסומים שיצאו לאור בשנת ההערכה '019-'021:

1. **שו"ת הרב"ז (בחלק המחקרי):** שאלות ותשובות הרב"ז במהדורתנו הביאו ללמעלה מ 2000 תיקונים, הערות, הוספות והרחבות לעומת המהדורה הראשונה שיצאה בורשה בשנת 1930. כל מהדורת הוצאתנו אזלה מן השוק. מדובר בעבודה מאומצת שהביאה שוב לקידמת הבמה את אחד מגדולי הפוסקים שגדלו בגליציה (הרב שפרן לא ידע מילה אחת רומנית) והפכו אותו שוב לאחד מגדולי הנידונים בכל השאלות הקשורות בשבת, כשרות, מדע, רפואה, מוסר, דיני מצוות התלויות בארץ, ומכלול הנושאים של סדרי זרעים, מועד, נשים וטהרות. במכלול רחב זה של נושאים נדונו הדברים תוך הרחבה מאד מדויקת של הנגישות של הספר: מבואות, מפתחות, סיכומים, הערות, מקבילות, ועוד תשובות רבות שלא הודפסו במהדורות קודמות, כל אלו הם חלק מהספר עב הכרס הזה בן כמעט 1000 עמודים שנחטף כאמור מן השוק והוצב בקדמת הבמה של מאגרי המידע השימושיים ועולם התורה. גדולי הדור שליט"א שנחשפו לספר זה גמרו עליו את ההלל, בארץ ומחוצה לה. המפעל שלנו הביא לידי ביטוי את היכולות הרבות של חוקרי המכון (ובראשם של החוקר הראשי הרב בנימין סנדלר) שהצליחו למצוא מבואות ומקבילות ותיקונים שאין מילים לתאר את חשיבותם ואת היקפם.

2. **"במוקד" תשובות רפואיות עדכניות (יישומי) והספקת מצגות ומערכי שיעור ופרות מחקר לרבנים:** ענינו של מכון "מרחבים" בתחום הרפואה וההלכה הינו מהמרכזיים בארץ. אין כמעט דיון בכנסת שבו הוא לא מוזמן לחוות דעה. עיקר ענינו במתן תשובות הלכה למעשה למאות פונים ביחס לחולים סופניים, טיפולים נדרשים לחולים קשים וכל מכלול השאלות הקשורות במתח הטיפול הנדרש לחולים לאור ההלכה בשבת ובחול. המכון התמחה גם במתן שיעורים ומקורות מידע לרופאים בכנסים שלהם בכל רחבי הארץ ומהווה תל פיות לכל פונה בתחום הזה. המכון מקדם באמצעות מאגר "קרבן גסנר" את המחקר הרפואי בעל השלכות הומניטריות תורניות ולא בכדי בשנה האמורה היו למעלה מ 70 פניות של מדענים להעזר בשרותי המכון ובהערותיו לעבודותיהם. בנוסף לכך, המכון ביקר וביצע הערות תורניות ואחרות ללמעלה מ 600 שאלות שנשאלו מכל העולם הרחב במכונים אחרים ושתשובותיהם הועברו למכון לביקורת ולחוות דעת. חוות דעת זו שימשה בסיס לקביעת ההערכה לתשובות אלו. יצוין כי המכון קיבל תמורה סמלית בלבד לעבודתו זו ולכן רובה נעשתה בהתנדבות מוחלטת על ידי רבים מחוקרי המכון ובמשך זמן ניכר, ובהעדר תמיכת משרד התרבות לא נוכל להמשיך בכך.

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

משאבי הלמידה של המכון מהווים כלי מרכזי לרבנים הזקוקים לדפי מקורות שבהם בוצע מיפוי של הדברים המרכזיים לעומת הדברים השוליים בכל הנוגע למגפת הקורונה, לעניינים הקשורים בהשתלות, לעניינים הקשורים בחולים סופניים וכו'. לכן דפי המקורות שהמכון מספק, סיפק, וממשיך לספק, מהווים בסיס ניכר לשעורים רבים של אישים רבניים הזקוקים לתמך זה באופן משמעותי. המכון מצטיין בסדר מופתי של מקורותיו, תוך אספקת מצגות נגישות מאירות עיניים, המהוות אפשרות להנחלת תורה בציבור רחב כשהכל מוגש להם לתוספת והרחבה, ועל בסיס מחקרי רפואה והלכה מעמיקים במיוחד.

בנוסף, המכון מהווה בסיס לדיונים שנערכים באמצעות הזום בכל מערכות הסטודנטים לרפואה, הרופאים וכדו' המעוניינים בחיבור שבין תורה ומדע. זאת הסיבה שבגינה אנו רואים היום יותר ויותר כוללים העוסקים בתורה ומדע בקרב סטודנטים לרפואה בכל רחבי הארץ, הכל מפירות המכון ומיצירותיו והכל תוך שימוש באנשי המכון כמרבצי התורה וכמכילי הדעת.

המכון פיתח ומקיים את "מפגשי המדענים" – מסגרת בה פרופ' ורופאים עוסקים פעמים בשבוע בהיבטים ההלכתיים של עיקרי הפיתוחים המדעיים, חקר מהותם והרחבת תועלתם וזאת בהובלתו של הרב פרופ' נתן קלר.

יצוין כי מרבית פעולות "מרחבים" עד היום נעשים בלא תמורה ולתועלת הציבור וזהו מצב שאיננו יכולים להמשיך בו. זו גם הסיבה שחוקרים מרכזיים במכון עובדים בלא תמורה דבר שאי אפשר להמשיך בו יותר.

3. "גסנר": מיטב המחקרים הרפואיים העתידיים מוגשים למכון "מרחבים" לצורך שיפוט איכות ובקרה. בראש הועדה הבוחנת עומד רב והמכון שם את הדגש על מחקרים הראויים לקידום מבחינה רפואית תוך דגש על היבטים מוסריים בכל הנוגע לתחומי האונקולוגיה, הקרדיולוגיה והגריאטריה, תחומים בעלי רגישות חברתית מוסרית שאין כדוגמתה. הצוות התורני והמדעי עושה עבודה מופלאה שרבים גמרו עליה את ההלל.

4. "בבוקר חסדך": המכון נרתם לבקשת המשרד לענייני דתות להוות עבורו מערך של בדיקות איכות ובקרה סמויה של כל התשובות שמכונים אחרים משיבים לחו"ל בכל השפות. זאת במחיר סמלי כולל של 3000 ₪ למפעל שהיקפו מאות שעות עבודה ועבודה מאומצת של מיטב החוקרים. העבודה שובחה מאד (600 שאלות שעלו במדגם) ואנו מתעתדים להמשיך בכך. ובהתחשב בעובדה שאין למשרד הדתות יכולת לממן זאת, המשיך מפעלנו ההתנדבותי תלוי על בלימה ורק סיועו של משרד התרבות יוכל לאפשר לנו להמשיך במפעל זה.

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

פרסומים שיצאו לאור מינואר '019 עד דצמבר '021

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

שאלות ותשובות הרב"ז

תשובות להלכה ולמעשה
בדיני שלחן ערוך אורח חיים, יורה דעה,
אבן העזר וחושן משפט

מאת הרב
ר' בצלאל זאב שאפראן ז"ל
אבד"ק באקוי (רומניה)

מהדורה רביעית, משוכללת ומוגהת בדקדנות של
החלקים שיצאו עד כה ועם הוספות

הוצאת "מרחבים" - מרכז תורני ליהדות וחינוך
ירושלים, תשפ"א

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

שו"ת תוכן העניינים הרב"ז מה

תוכן העניינים

לפי סדר חלקי השו"ע, סוגיות הלכה כלליות, הנהגת הציבור,
ביאורי מקראות ומילי דאגדתא שבש"ס
ערוכים ומסודרים ע"י הרב חנניה שפרן שליט"א, נין המחבר

מקראה: האות שבטור ודאשון מצינת את מספר הסדר (א-כ-ג) האות שבטור הבא מצינת את הסימן שבתוך אותו כרך. לדוגמא:
"אם סומא כשר להיח" ש"צ" - א ג פירוש: הנושא נדון בדרך א' בסימן ג' ילקוט פירושו ילקוט החינוכי שבראש הספר.

אורח חיים

הלכות שלוח ציבור ותפילה

א	ג	אם סומא כשר להיות ש"צ
א	יד	אם רווק כשר להיות ש"צ בימים הנוראים
א	ל	תוכחה לציבור שבתור שליח ציבור מגולה זקן לימים הנוראים
א	טו	אם מותר לשליח ציבור לדחות את הש"ץ המכהן
ג	נד (ב)	בדין שבת אמירת טל ומטר בלילה
א	לג	אם נושאים כפיים בבית שיש בו גידה
ג	נט	אם מותר להניח למחלל שבת לשאת את כפיו (מבן המחבר)

הלכות בית הכנסת

א	א	בדין מכירת ספר תורה
א	ב	חובת ההקפדה על שמירת קדושת בית הכנסת
א	ית	אם יש קדושת בית הכנסת בבית כנסת שכור
א	יט	מחיצת בית הכנסת בין גברים לנשים
א	כ	הרחבת עזרת הנשים לחוץ עזרת הגברים
ג	מט	אם קדושת בית הכנסת מן התורה
ג	נ	נתינת בית הכנסת להרחבת בית המדרש
ג	נו	חומר איסור שיחת חולין בבית הכנסת

הלכות ברכות

א	לט	אם יש לכבד כהן המתארח בבית ישראל לבצוע הלחם
ג	נו	אם יש להקדים ברכת יין שאינו מבושל ליין מבושל
א	לא-לב	בדין ברכת התמנה
א	מג	אם יש מצווה לעשות 'חנוכת הכית' בחוץ לארץ

הלכות שבת

א	כט	אם חייבת אשה לאפות בערב שבת
א	כז	אם יש ללחוש קדם הקידוש 'ויהי ערב ויהי בקר'
א	יב	אם חובה לייחד מנעלים לשבת
א	ו	אם יוצאים ירי חובת קידוש ע"י הרהור
ג	נא	אם קטן שלא התפלל יכול לקדש ולהוציא את הגדול
ג	ס	אם חייב כל אחד לאכול ג' סעודות בשבת
א	כז	בביאור הלשון בקדושת מוסף - 'והוא יגאלנו שנית'

וב"דורש לציון" שבשער "הוספות"

טז	שבסוף הספר
ג	נה
ג	סד
ג	סה

גירת הטלית על הארץ בשבת

אם מותר להכניס סוכריות לתה וקפה בשבת (מבן המחבר)
אם מותר לשפוך רותחים לטרמוס בשבת (מבן המחבר)

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

נ שו"ת תוכן העניינים הרב"ז

בענין שכר שוכן
ברין טבח שקלקל

ב סא-סב
א סב-סג

השובות כלליות בהנהגת הציבור

אם חייבים בני העיר לכלכל אלמנת השו"ב
אם חייבים לתת לשו"ב זקן חלק מהכנסות השחיטה
בהשגת גבול הרב
אם לפטר מלמד שחוששים כי מעשן סיגרייה בשבת
בגובה משכורת הרב
בחובת בני העיר לשמוע לדברי האדמו"ר משטפנשט
בפטור ת"ח ממסי מכס
בחובת בני הכפרים לסור למרות רב עיר המחוז ובגדרי 'תחום העיר'
אם מותר לבחור בנשים להנהגת ציבור
אם רב העיר צריך להחזיק בפנקס העיר
אם מותר לאדם להורות במקום שיש בו רב
אם חייב אדם לשלם מס בעיר מסחרו שאינו גר בה
איסור על לימוד ילדים בנימנסייה מחללת שבת
המלצה לסגי נהור המבקש להשיא את בתו
המלצה לזקוקה ליבום

א נו
א צב
א צא
א מה
א קלד
א קטז
ג ב
ג ט
ג יב
ג טו
ג יח
ג לה

בשער "הוספות" שבסוף הספר
בשער "הוספות" שבסוף הספר
בשער "הוספות" שבסוף הספר

השובות וחידושים בסוגיות הלכתיות כלליות

אימתי יש איסור לא תתגורדו?
האם להעביר על המצוות אסור מן התורה?
אם זריזין מקדימים למצוות עדיף על מצווה מן המוכרח
אם מצווים להוכיח מי שידוע כי לא יקשיב לתוכחה
איזה מצוות וברכות טעונות עמידה
במצוות ישיבת ארץ ישראל בזמן הזה

א יג
א כב (יג)
א לג (ח)
ג טז
ג נג
"דורש לציון" בשער "הוספות"
שבסוף הספר

א כד
א קז (ג)
ב ו בהגהה
ב יב (ג)
א עד
ב יג (ג)
ב כט
ב נ (י)
ב נ (א)
ב כט (ט), מט
ב מט
א ב (ט)
א ד
א פח (ב)
א ק
א קב
א קיז (ו)
א קכג (ב)
א קכד
ג

בענין תפילת הערב אין לה קבע
בענין טבילת עזרא
בענין 'בר' לי שמת' וברי באיסורים
בענין 'תרי קולי לא מקילינן'

אימתי 'דבר שבמניין צריך מניין אחר להחירו'
אם 'ספק דברי קבלה' לחומרא
אם שוטה במקצת פטור ממצוות
ברין 'נמצא אחר קרוב או פסול' בעדות קידושין וגיטין
אם נוגע בעדות נאמן בדאורייתא במילתא דעבליג
אם קרובים נאמנים לזהות לשליח גט אח המתגרשת
אלו דברים אין למדים מקדם מתן תורה?
ברין עשה דוחה לא תעשה – מדוע אינו מצוה באה בעברה?
בענין מה לי איסור לאו מה לי איסור כרת
בענין דרך אכילה כאוכל אוכל חי
בענין נאמנות נשים באיסורים
בענין עד אחד כנגד הרוב
אם דוחקא דציבורא חשיב הפסד מרובה
בענין "הואיל ואישתרי אישתרי"
אימתי אומרים "אטו כולי עלמא דינא גמירי"

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

רצוים לכתוב על איש אחד שיהיה "עשר", אזי כותבין עליו מלמעלה מלת "רשע". ועפ"י עולה יפה המאמר "כיון שנחמנה אדם פרנס על הצבור מלמטה נעשה רשע מלמעלה". הוא הדבר שאמרו (ביומא שם) "כיון שנחמנה אדם פרנס על הצבור מחעשר". כלומר: שכותבין מלמעלה שהוא "רשע", ותתהפך כחומר חותם, ונעשה "עשר". מלמטה ("ע" בשו"ת יעב"ץ ח"ב סי' ע"א מש"כ בביאור מאמר זה). עכ"ל אאמו"ר הגאון הרב"ז זצ"ל. ודברי פי חכם חן. ובשכבד הימים אמרתי, כי יתכן עוד למצוא מקור למאמר זה בש"ס סנהדרין (ק"ג ע"ב) "כיון שנעשה אדם

רש מלמטה נעשה רש מלמעלה" וכו' יעושה. ואם נלטוש עין חודרת אזי נתזה כי מקור המאמר שהביא הרמב"ם "כיון שנחמנה אדם" וכו', יסודתו בהררי קודש בש"ס סנהדרין שם. ובלי תפוגה היה לו גירסא אחרת בש"ס שם. ועתה האיר ה' את עיני ומצאתי כתוב מפורש יצא המאמר הזה במדרש "חסר ויתר" (דפוס מאינץ תרל"ב, צד ל"ט) יע"ש. ומ"בית המדרש" הזה יצא תורת משה רבינו הרמב"ם ז"ל, ומשם לקח המאמר הנזכר:

חנוך העניך שאפראן, רב בבאקארעשט
בלאאמו"ר הרב הגאון הרב"ז זצ"ל. הכ"מ.

מליק חלק יורה דעה

השמטה

לחלק אורח חיים סימן קלו

תשובה

(א) הנה עיני כת"ה שפיר חזו דמקור ד"ו נובע מהא דמציעו לרבנן ור' יוסי בשבת ק"כ ע"ב, דפליגו בגרם כבוי. ולרבנן מותר, מטעם דבשבת כתיב: "לא תעשה כל מלאכה", עשייה היא דאסור, גרמא שרי. ור' יוסי ס"ל גרם כבוי אסור וכו' ע"ש. וקו"ל דהלכה כרבנן דגרם כבוי מותר. כמש"פ הרי"ף, הרא"ש, והרמב"ם בפ"ב מהל' שבת ה"ד. והטעם "אוי"ח סי' של"ד סעי' כ"ב, ומצאתי ב"שליט הגבורים" על הרי"ף מס' שבת פט"ז, דף מ"ה ע"א, סוף אות ב'. שכתב דו"ל: ומסופקני בכל מלאכת שבת, הנעשית בלא מחכוך, ע"י גרם, בפסיק רישיה, כי האי דגרם כבוי, אי שריא. או דילמא גבי דליקה הקילו. עכ"ל. ולכאורה יש לפשוט ספיקו של הש"ג, מהא דאמרין בשבת ק"כ ע"ב שם, לענין גרם שאחורי הדלת, דלייט רב על כל המורין לוטר פותח ונועל כדרכו. מטעם דהוי פסיק רישיה. וקשה, והלא הפותח והנועל, איננו עושה אלא גרם כבוי, ושרי? אלא ודאי, דרק גבי דליקה הקילו. וכן יש להוכיח מהא דא"י יהודה (בשבת ק"כ ע"ב שם): פותח אדם דלת כנגד המדורה בשבת. ולייט עלה אביי. ואמרין שם: דברוח שאינה מצויה, לכ"ע אסור. ולא פליגו אלא ברוח מצויה. דמו סבר גזרינן, ומר סבר לא גזרינן. וקשה ג"כ: הרי הוי רק גרמא ושרי לרבנן כנ"ל? אלא ודאי דרק גבי דליקה הקילו. ונראה להטעים סברת הש"ג בספיקו לומר, דרק גבי דליקה הקילו. עפ"י מש"כ הש"ג בעצמו, על הרי"ף פ"ד דסנהדרין, דף ט"ז ע"א. אות א'. שכ' דו"ל: "נ"ל דלא שרינן גרם מחק בפ"ר,

כבוד ידידי: הרה"ג וכו' מוה"ר יצחק יהודה טראנק שליט"א, האבד"ק קוטנא (פאלען); הרה"ג וכו' מוה"ר שלמה ד"ר פראנקפורטער שליט"א, רב בבערליך; והרה"ג וכו' מוה"ר בן ציון ראללער שליט"א, אבד"ק באהוש.

ע"ד שאלתם: אם יש למצוא היתר שיוחמו תבשילין בשבת, על תנור "אלקטרי", באופן שמעריכין ומעמידין בערב שבת את הכלי שעות "עלעקטרישא שאלטאוהר" שלמחר בשבת, בשעה קבועה מיוחדת, יודלק הזרם העלעקטרי מאליו, ויחמם את התבשילין אשר העמדו על התנור מקודם בע"ש, או בשבת עצמו, ע"י נכרי?

תשאלה הזאת מתחלקת לארבע וחמש שאלות:

- (א) אי מותר לערוך בע"ש את הכלי שעות "עלעקטרישע שאלטאוהר", כרי שעי"ז יודלק הזרם האלקטרי בשעה קבועה בשבת מאליו? ובכלל שאלה זו אי גרם הבערה וכבוי בשבת מותרת?
- (ב) לבאר בפרטות מה נקרא גרמא לענין הבערה וכבוי בשבת?
- (ג) אם בכל מלאכת שבת מותר גרמא לכתחלה, אף היכא דליכא פסידא, או צורך מצוה?
- (ד) אי בהבערה וכבוי, דהיינו פתיחת וסגירת זרם אלקטרי, יש בהם איסור דאורייתא, משום "מבעיר ומכבה" בשבת מלבד טעמא דגרמא?
- (ה) אם אין בחמום תבשילין בזרם אלקטרי, המתהווה מאליו בשבת ע"י "השאלטאוהר" איסור הנאת גולד?

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

שו"ת אורח חיים סימן קלו הרב"ז תסו

לדעת בס"ד והרבינו יואל לאו יחיד הוא בד"ז. ומצאתי לו חברים נאמנים, גאונים קדמונים ארזי הלבנון ז"ל. והט"ז שכתב ולא מצא לו חבר. במחכמה אישתמיטה כ"ז: (ב) ולכאורה יש עוד להוכיח דגם דעת בעל ספר "כל בו" ז"ל, סבירא ל"י כהמפרשים הנ"ל, הרי יואל וסייעתו, דגם כב"ר ר' ר' במקום פסידא שרי. דהנה הרמ"א באר"ח סי' שט"ז סעי' ב', פסק בשם הכל בו, דהמשטה כלב אחר חיה בשבת, הוי צידה. והמג"א שם סק"ד, כתב דהכל בו רק לאיסורא בעלמא קאמר, אבל אינו חייב משום צידה, עד שיעשה מעשה, כגון שכרר הצבי מפני הכלב, וה"י הוא רודף אחר הצבי, או שעמר בפניו והבהילו, עד שהגיע הכלב ותפסו. כמש"כ הרמב"ם ז"ל להדיא. יעו"ש בפס"ג בא"א. וקשה הא לפי המבואר בב"ק כ"ג ע"ב, ובסנהדרין ע"ז ע"ב, דמשטה את הכלב, לא הוי רק גרמא יעו"ש. והלא גרמא בשבת שרי כנ"ל. ואמאי פסק ה"ל כל בו לאיסורא, גם בלא עשה מעשה? אלא ודאי דס"ל ה"ל כל בו כדעת הרי"ר יואל וסייעתו, דגם כב"ר ר' במקום פסידא שרי. והכא במשטה את הכלב, אעפ"י דגרמא בעלמא הוא, כיון דליכא פסידא אסור:

ו"צ לנו מזה דבר חדש: דהיכא שהיה הצבי שלו, וברח, דהו"ל פסידא. שרי לכתחלה לשטה בו את הכלב לחפסו, כיון דלא הוי רק גרמא. - וי"ל דהיינו טעמא דהרמב"ם ז"ל שלא כתב דין זה דהמשטה כלב, רק היכא דעשה בעצמו מעשה כנ"ל. משום דאם לא עשה מעשה בעצמו, לא הוי רק גרמא ושרי. דהרי הרמב"ם ז"ל לא שמיע ל"י כלומר לא ס"ל כה"ר יואל. ומתאזר טעמא סתם בפ"י מה"י שבת ה"ד, וכתב דגם כב"ר מותר. ולא סיים דהיינו דוקא במקום פסידא. כמו שסיים הרמ"א באר"ח סי' של"ד סעי' כ"ב. אולם מצאתי בכרכי"י אור"ח סי' שט"ז אות ד', שהעיר על המג"א הנ"ל, והעתיק דברי הכל בו, ודבריו סי' ארצות חיים, שממנו מצתיק הכל בו, שמפורש בדבריהם, דסבירא להו להדיא כדעת הרמב"ם, דהמשטה את הכלב אינו חייב, עד שיעשה מעשה יעו"ש. וכ"כ בס' אליה רבה, שמדברי הכל בו מבואר להדיא דס"ל כהרמב"ם הנ"ל. וכ"כ בס' קובץ על הרמב"ם פ"י מה"י שבת הכ"ב יעו"ש²:

אלא א"כ הוא לשום צורך, כגון טבילה וכיו"ב. דומיא דגרם כב"ר, ולא שרינן ל"י, אלא משום היזק. כמש"כ המפרשים וכו'. עכ"ל. ונראה דהש"ג ס"ל כהרבינו יואל ז"ל, שבמדרסי פט"ז דשבת סי' שצ"ט, שפ"י: דאפי' ביום טוב לא שרינן גרם כב"ר לכתחלה, אלא במקום היזק דוקא. וכ"פ הרמ"א ז"ל בש"ע אור"ח סי' של"ד סעי' כ"ב, דגרם כב"ר אינו מותר אלא במקום פסידא ע"ש. הגם שהט"ז באר"ח סי' תקי"ד סוסק"ו, כתב: דלא מצא חבר לרבינו יואל בזה ע"ש. אולם אני בעניי מצאתי לו חברים, גאונים קמאי ז"ל. דהנה לכאורה קשה על הרבינו יואל, מהא דאמרין בשבת מ"ז ע"ב, על הא דתנן: ולא יתן לחוכו מים, מפני שהוא מכבה. לימא תנן סתמא כ"ר יוסי דאמר גרם כב"ר אסור וכו'. והא לדעת הרי"ר יואל כרבנן נמי איתא. דגם רבנן מרדו דגרם כב"ר שלא במקום פסידא אסור? ומצאתי בקרבן נתנאל על הרא"ש פט"ז דשבת סי' ז' אות ר', שהעיר בזה. ע"ש מש"כ. ומצאתי עוד בס' "אור זרוע הגדול", ה"ל ע"ש סי' כ"ח. שכתב להדיא ז"ל: ונ"ב דהא דפליגי רשב"ג ור' יוסי בגרם כב"ר, היינו דוקא להציל מפני הדליקה. אבל גרם כב"ר שלא להציל מורד כ"ע דאסור. והיינו שמשמע מדברי ריב"א, ומדברי ערוך, דגרם כב"ר אסור, היינו בגרם כב"ר שאינו להציל וקשה ל"י על סבדות, מהא דפרק פ' כירה, לימא תנן סתמא כ"ר יוסי, דאמר גרם כב"ר אסור, דהוה ל"י למימר אפי' חימא רשב"ג ע"כ לא שרי ר' שמעון בן ננס אלא בגורם הכב"ר להציל מן הדליקה. אבל שלא להציל, אפי' ר"ש מודה. ונראה בעיני דהתם נמי להציל מיירי, בדנותן מים בכלי, להגן מפני הנצוצות. וכן פירש"י בשבת מ"ב ע"ב ד"ה נצוצות, כ"ר שלא ידלוק מה שתחתיה וכו'. עכ"ל. ועפ"י שפיר כתב הש"ג הנ"ל, בשם המפרשים, דגרם כב"ר לא שרינן אלא במקום היזק. וכוונתו על המפרשים אלו, דהיינו הריב"א, והערוך, דה"אור זרוע" ו"ל הנ"ל. - ויחזק לומר דהמפרשים הנ"ל מצאו מקור טהור לשיטתם, מהא דלייט רב בענין גרם שאתורי הדלת, ואביי לייט בענין פתיחת דלת כנגד המדורה. אף על גב דכ"ז לא הוי רק גרמא, אפ"ה אסור, משום דאייירי שלא במקום פסידא. וגרם כב"ר לא שרינן אלא במקום היזקא ופסידא, כאמורא עכ"פ הראיתי

² איכא חזו"י לירידת הרב הגאון סיוע"ה וכו' האבדיק קוטנא שליט"א, בקתדרתו אות ה'. שכתב: דדחק לומר, דמהא דלייט אביי בענין לפתוח פתח כנגד המדורה יש ראי' לשיטת הרי"ר יואל משום דאי אמר הכי באיסור דרבנן א"כ מ"ט דגורין. הא הוי גזירה לגזירה. ולפי"ד התוס' שבת י"א ע"ב ד"ה אמר, דוקא כחוצאה גזר אביי גולג'ז, אבל בעלמא לא גזר גולג'ז וכו'. עכ"ד. [וי"ל מהתוס' שבת מ"ז ע"ב ד"ה מפני לענין מקרב אח כב"ר. שבי' דאפי' דהרי גולג'ז קים להו לרבנן דהכא שייך למגזר טפי. עיין במג"א אור"ח סי' תקי"ד סוסק"ו ד' ע"ש. וי"ל אמנם כן אכתי יש להוכיח שיטת המפרשים הנ"ל, מהא דלייט רב בענין גרם שאתורי הדלת. כדברי האמורא - עד הארץ בזה ירד"נ הרב הגאון שליט"א הנ"ל, כאותיות מחכמות הרבה, בדברים נפלאים, בחריפות ובקצאות, כמעט לא הגיח מקום להתגדר בענין זה. ויש לסלול הרבה דבריו היקרים, ולא עט האסף מה, ועוד חזון למעור אשיב אי"ה בל"י:

³ ראו בפמ"י אור"ח סי' שט"ז בא"א סק"ט. שכתב ז"ל: עמ"א אות ד' המשטה, דכל שלא עשה מעשה פטור. לאו דיעשה מעשה בשעת צידה, אלא שסי' כלבים לאו מעשה כלל, רק גירוד בעלמא וכו'. ולא ככ"ע אמרין בדבריה' עבד מעשה וצ"ע. עכ"ל. וי"ל דמציעו ענין אחד בשבת, דגם בדבריה' בעלמא, אהעבירא מלאכה ואסור. עפ"י ש"כ בס' "מעשה רקה" עה"ת פ' מסות, בשם ס' "נחלת בנימין" מצה ק"א, דלמ"ד ביזמא ע"ג ע"כ. דבאורים ותומים האותיות מצטרפות. וליריד"י אסור לשאול באר"ח בשבת, משום דהוי ככותב יעו"ש. הרי מבואר דבירבירא בעלמא אהעבירא

(ג) ולבאורה עוד יש להביא ראי' לדעת השלטי גבורים פ"ז דסנהדרין, על הרי"ף שם, דף ט"ז ע"א (שהבאתי לעיל באות א' בקצרה). שכתב ח"ל: ג"ל דלא שרינן גרם מחק בפ"ד, אא"כ הוא לשום צורך, כגון טבילה וכיו"ב. דומיא דגרם כבד דלא שרינן אלא משום היוק וכו'. והיינו דנקט בברייתא: נידמנה לו "טבילה של מצוה", יורד וטובל, ואינו חושש למחיקה. אבל בלא צורך, ג"ל דלכא היתר בגרם מחיקה וכו'. עכ"ל. ולעיל באות א' כתבתי, דהיינו כדעת הרבני יואל, וסייעתו ז"ל. וב"שלטי הגבורים" על הרי"ף פ"ד דשבועות דף ט"ז ע"א אות ב'. כתב בשם הגהות מיימוני פ"ז מהל' יסוה"ת, דס"ל ג"כ דגרמא מותר. וסיים שמדבריו נראה דלא שרי אלא בלא אפשר בע"א. עכ"ל. ח"ל מרה"י ע"ב, דחניא בתלמא בתשרי בטילת אדרכתא מן שטרייא. שגזרה מלכות יון גזרה שלא להזכיר שם שמים על פיהם. וכשגברה מלכות חשמונאי ונצחום, התקינו שיהיו מזכירין שם שמים אפי' בשטרות. וכך היו כותבים: כשנת כך וכך ליוחנן כהן גדול, לאל עליון. וכששמעו חכמים בדבר אמרו למחר זה פורע את חובו, ונמצא שטר מוטל באשפה, וביטלו. וכו' ע"ש. וקשה, הא לבאורה מוכח: דלא עשו זאת כידים להטיל את השטר באשפה, רק לאחר שפורע את חובו, אינו חושש עוד לשמור את השטר, ונמצא שטר מוטל באשפה. וא"כ לא היה זאת רק גרמא ושרי? אולם עפ"י השלטי גבורים" הג"ל אחי שפיר. דשם לא היה שום צורך בדבר להזכיר שם ה' בשטרות. ובכה"ג גרמא אסורה, כדבר האמור. אבל יש לדחות עפ"י דבית חננאל ז"ל, בגליון הש"ס ר"ה י"ח (דפוס ווילנא). שגרס בגמ' שם: למחר זה פורע את חובו, ונמצא שטר קרוע מוטל באשפה וכו'. ורדח הקודש הופיע בבית מדרשו של רבינו חננאל ז"ל, שכן היא הגירסא להדיא בברייתא דמס' מגלה תענית פ"ו. וז"ל: "למחר פורע זה את חובו, וקרוע את שטרו, ונמצא ש"ש מוטל באשפה". הרי מוכח דבעל השטר בעצמו קרוע את שטרו, ומטילו לאשפה. והרי זה עושה בזיון זה בידים, ולא הרי גרמא. וגדולה מזו כתב החת"ס ז"ל (חיד"ד סי' רס"ג) וז"ל: ונלפענ"ד דלא מקרי גרם אלא כשאינו עושה מעשה בידים, אלא שנמחק מאליו ע"י מי המקוה כשטובל בלי גמי. אבל כל שעושה מעשה אפי' אינו עושהו בגוף השם, מ"מ כיון דסוף סוף ע"י מעשה שלו נמחק, הו"ל מחיקה גמורה ואסור. וראי' לזה מגרם כבד, דדינא הכי. כדמוכח ממ"ש תוס' ס"פ כירה לכל התירוצים ע"ש וה"ה

במחיקה, דש"ס מדמי להדדי פ' כל כתבי ע"ש. עכ"ל: (ד) עפ"י האמור י"ל על מש"כ בחשו"ב נ"ב מהר"ת חאו"ח סי' טו"ב, בתשובת בנו הגאון מהר"ש לנדא ז"ל, שחמה על הסושי"ע שהשמיטו ד"ו גרם מחיקה מותר. וכתב דמוכח מסוגיא דמגילה כ"ו ע"ב, דאסור לגרום מחיקה השם, דהרי אמרינן שם: ס"ת שבלה, גונזין אותה בקבר ת"ח. ומסקינן שם, דצריך כלי חרס למען יעמוד ימים רבים. וכ"פ בש"ע יו"ד סי' רפ"ב. הרי מוכח דאסור לגרום מחיקה השם, הואיל וצריך כלי חרס. וסותר לסוגיא דשבת ק"כ ע"ב הג"ל. וסיים בצ"ע. - ועפ"י מה שכתבתי הסוגיות הנ"ל לאו סיתראי נינהו. דשאני הך סוגיא דמגילה דשלא לצורך היא הגניזה. וגם עושה מעשה בידים, לגנוז הס"ת בקבר, דפשיטא דזה גורם מחיקה השמות ע"י לחלוחית הארץ, ע"כ לא חשיבא גרמא, מטעם שע"י מעשה הגניזה באה המחיקה. גם שלא לצורך הוא. ומש"ה שפיר אמרו דצריך לגנוז בכלי חרס, למען יעמוד ימים רבים. משא"כ בשאר דוכתי שפיר י"ל דגרמא בעלמא שרי, ורק עשייה היא דאסור כשבת ק"כ ע"ב. ועפ"י י"ל ג"כ על מה שחידש מהר"ש לנדא בגי"ב שם מדפשי"ה, דלא שרי גרמא אלא לטבילה של מצוה, אבל דבר הרשות אפי' גרמא אסור. וכתב דד"ז תליא בפלוגתא דרש"י ביומא ח' ע"א ד"ה לא ירחץ. ובתוס' ישנים שם ד"ה לא ירחץ וכו'. יעו"ש. ובמכחכ"ה לא העיר מכל האמור למעלה והבן. וכן בשו"ת הרדב"ז ח"ה בתשו' ללשונות הרמב"ם, סי' אלף ת"כ. כתב בדעת הרמב"ם בפ"ז מהל' יסוה"ת, דגרמא למחיקה השם אסורה, ורק לדבר מצוה מותרת. יעו"ש. וראו בכ"מ על הרמב"ם בפ"ו מהל' יסוה"ת ה"ו, יעו"ש. וצ"ע:ג

(ה) אמנם כן אכתי מצינו סתירת סוגיות הש"ס בהאי דינא דגרמא. דהנה בב"ק סי' ע"א, דפריך על הא דליבה ולבתה הרוח ואין בלביו כדי ללבושה פטור. אמאי ליהוי כזורה ורוח מסייעתו [ופירש"י דחייב משום מלאכה בשבת. אף על פי שהרוח מסייעתו כשהוא מגביה התבואה ברחות] ומשני ר"א כי אמרינן זוהי ורוח מסייעתו. ה"מ לענין שבת, דמלאכת מחשבת אסרה תורה. אבל הכא גרמא בעלמא, וגרמא בנזק פטור [ופירש"י מלאכת מחשבת נחקימה מחשבתו דניחא ל"י ברוח מסייעתו] וכן הוא בב"ב דף כ"ו ע"א. הרי מבואר מסוגיא דב"ק סי' ע"א הג"ל, דבשבת כיון דמלאכת מחשבת אסרה תורה, כל שנחבין למלאכה נחקימה מחשבתו. אעפ"י דלא הוי אלא גרמא חייב:

מעשה. אמנם דברי הס' "נחלת בנימין" תמוהים מאד. דבמכחכ"ה אישתמיס מינ' גרמא מפורשת בעירובין מ"ה ע"א דרדח המלך ע"ה שאל באר"ה בשבת יעו"ש. ח"ל דלמ"ד אותיות נצטרפות, השואל באר"ה בשבת לא מחייב בבחי"ג. משום דלא הוי רק גרמא בעלמא. ועכ"פ במקום פטורא שרי לכ"ע. וראו בס"ז אר"ה סי' ש"מ סק"ב שכתב, דהמקרי אותיות הכתובים ליכא איסורא ע"ש. ובתשו' רמ"א סי' קי"ט ע"ש. ומצאתי בהגהות מהרש"ם ז"ל על סי' אר"ה סי' ש"מ, בשם שר"ת שצ"ד, שהעיר על הס' נחלת בנימין הג"ל יעו"ש. וח"ל שכוונתי להעיר מסבא דנפשיא ביתר ביאור. ומצאתי בריטביא עירובין מ"ה, בחי' ה"ב שם. שכתב, דח"ל דשאלת דוד באר"ה בחול ה"י המעשה וכו' יעו"ש. והשר"ת שע"ד, הגאון מהרש"ם ז"ל במכחכ"ה אישתמיס מינייהו דברי הריטב"א אלו:

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

ולבאור קשה משבת ק"כ ע"ב, דאמרין להדיא דבשבת, דכתיב: "לא תעשה מלאכה", עשייה הוא דאסור, גרמא שרי? ועיין בש"ע או"ח סי' של"ד סעי' כ"ב. ונראה דדמי שבת לשאר איסורי תורה, דמוכח דגרמא בעלמא ליכא איסורא בהו. כדפריך בבבב"ב ע"ב: ומנא תימרא דגרמא אסור. ובעינן שם קרא לאסור גרמא ע"ש. וכ"ה בבכורות ל"ג ע"ב. ומוכח דאי לאו קרא הי' מותר שם גרמא? וכ"מ בשבת ק"י ע"ב: דתניא מנין לסירוס באדם שהוא אסור. ת"ל: "ובארצכם לא תעשו", ככם לא תעשו. ופירש"י: קרי ב"י לא תיעשו. וכן הוא ברא"ש שבת פ"ד סי' ט', בשם השאלות דרב אחאי. משום דכתיב: "ובארצכם לא תעשו". קרי ב"י לא תיעשו. ובח"י הר"ן על מס' שבת שם, פ"י: קרי ב"י "לא תעשו". ראו בשו"ת חת"ס חאה"ע ח"א סי' כ'. באד"ה: ומיהו. כתב ד"ל: ונ"ל דהיינו טעמא דפירש"י בשבת ק"י ע"ב, קרי ב"י לא תיעשו, ר"ל דגרמא אסור מה"ת, דקים להו לרבנן דקרינן הכי וכו' יעו"ש. וכן הוא בשו"ת חת"ס חיד"ד סי' רט"ו. כתב: ועיין שבת ק"י ע"ב גבי "בארצכם לא תעשו", משמע אף על גב דכתיב לשון עשייה. מ"מ אסור גרמא וכו'. עכ"ל. וכאן לא הביא החת"ס כלל מפירוש רש"י והרא"ש בשם השאלות, דקרי ב"י "לא תיעשו" ומוכח דאי לא קרינן "לא תיעשו", הי' מותר גרמא, גם בסירוס מטעם דכתיב עשייה. וכ"מ בשבת קל"ג ע"א, דאמרין אהא דכתיב: "השמר בנגע הצרעת, לשמור מאד ולעשות" לעשות אי אתה עושה, אבל עושה אתה בסיב ש"ג רגלו, ובמטו ש"ג כתיפו. ואם עברה, עברה. ופריך דהא למ"ל קרא דבר

שאינו מתכוון הוא, ודשא"מ מותר? ואמר אביי ל"ג אלא לר"י דאמר דשא"מ אסור. ורבא אמר אפי' תימא ר"ש, ומודה ר"ש בפס"ד וכו'. ואביי אליבא דר"ש האי "בשר" מאי עביד ל"י וכו' יעו"ש. ובהגהות וחי' הרש"ש שם, כתב ד"ל: ועל "לעשות" לא פריך? ואולי דהתם נמי במתכוון לקרן, ואשמעינן דע"י גרמא מותר וכו'. או י"ל דמוקי ל"י לעשה וכו'. עכ"ל. ובמחכ"ת של הגאון הרש"ש ז"ל אישתמיטתיה דכרי חי' הר"ן ז"ל שם בשבת קל"ג ע"א, בשם הרא"ה ז"ל. שכתב ד"ל: דללישנא בתרא לא קשיא כלל (האי "לעשות" מאי עביד ל"י), דאיכא למימר דכיון דאינו קוצץ בידו ממש, אלא שמתעסק בסיב שברגלו. ובמטו ש"ג כתיפו, בכי הא שרי ר"ש וכו' עכ"ל. וע"כ דאי דהיינו מטעם דגרמא שרי. הרי מוכח ג"כ, דגרמא בעלמא שרי בכל האסורין. דכתיב בהו עשייה [גם מש"כ בחי' הרש"ש בתי' ה' שם, ד"ל דמוקי להאי קרא דלעשות. לעשה. כנ"ד. במחכ"ת אישתמיטתיה, דהא חרי לעשות כתיבי. כמש"כ החו"ס לגירסת הרש"ל, בשבת קל"ב ע"ב בתוס' ד"ה האי יעו"ש. וכן אישתמיטת זאת מהמל"מ בפ"י מהל' צרעת ה"ה. שכתב בדעת הרמב"ם דס"ל דהביריתא דדרש מלעשות, אבל אתה עושה בסיב וכו'. ע"כ ס"ל דליכא בתולש עשה יעו"ש. וקשה ג"כ הא חרי לעשות כתיבי. וכן אישתמיטת זאת במחכ"ת של הגאון בעל "שיר קרבן" על הירושלמי סופ"ג דגדרים ד"ה נחא. יעו"ש והבן. ומקור דברי הרמב"ם ז"ל בהל' צרעת פ"י ה"ה. נובע מהירושלמי נדרים שם. ולא קשה מידי קושית המל"מ. יעו"ש והבן² וכ"מ בירושלמי פ"א דשבת ה"א. שאמרו

^א ועפ"י יש להצריך את הצורך הגרמא ז"ל, כביאורו על אה"ע סי' ה' אות כ"ט. בהא דקים "והרחק פני זקן", וקנו "כאר הגולה". שם, דציין מקור ד"ו מסנהדרין ע"י ע"ב, דמצרכין שם "או" לרבות המצמצם. וכבר ידנ"ע הרב הגאון סיוע"ה וכו' האבד"ק קוטנא שליט"א התפלא על הגרמא ז"ל, למה לא העיר מקור ד"ו משום דהכא לענין סירוס כתיב עשייה. וא"כ גרמא מותר וכו'. עכ"ל. ובמחכ"ת הצריך עם הגרמא ז"ל, דבסירוס אף על גב דכתיב לשון עשייה, מ"מ אסור גרמא. משום דקרי ב"י לא תיעשו. כפירש"י והשאלות הנ"ל. עפ"י פ"י חי' הר"ן ז"ל, קרי ב"י לא תעשו כנ"ל. וכמש"כ החת"ס ד"ל להדיא. - ועפ"י אותי שפיר פסקו של הרמב"ם בפס"ו מהל' אי"ב הי"ב, שם ד"ל: הרי שכפה את האדם ושסה בו כלב או שאר חיות, עד ששעאווהו כ"ש או שהושיבו במים או בשלג, עד שביטל ממנו א"ת, אינו לוקה עד שיסרס בידו. וכ"כ הרא"ה ז"ל בס' החינוך מצוה רצ"א. וכתב ע"ז בס' מנחת חינוך ד"ל: וגוף הר"ן צ"ע דאסור גרמא בסירוס. הלא מביאר בשבת גבי מחיקת השם דכתיב "לא תעשו", ע"ש הוא דאסור, גרמא שרי. וכו'. וכן גבי שבת פסק הרמב"ם דגרם כבוי שרי וכו' הי' דכתיב "ובארצכם לא תעשו", דמיני' יליף הלאו. א"כ נראה דוקא עשייה היא דאסור, אבל גרמא שרי. א"כ מנ"ל להרמב"ם והחינוך והש"ע באה"ע סי' ה' שנמשכו אחריו, דגבי סירוס הי' אסור גרמא, כיון דכתיב לשון עשייה? וכו' עכ"ל. ובמחכ"ת של הגאון בעל מנחת חינוך ז"ל אישתמיטת פירש"י והרא"ש בשם השאלות, דלענין סירוס קרי ב"י לא תיעשו, ולחי' הר"ן קרי ב"י לא תעשו, כדבר האמור. ומש"ה אסור גרמא בסירוס:

^ב וידנ"ע הרב הגאון סיוע"ה וכו' האבד"ק קוטנא שליט"א, בקונטרסו באות א'. מפרש מדפנשי דברי הש"ס בשבת קל"ג ע"א הנ"ל. וכתב דמבאר ברשב"א דע"י סיב ומטו, הרי גרמא. וכאן דכתיב "לעשות" מותר גרמא וכו'. - [ולפנינו בחי' הרשב"א ד"ל לא מצאתי זאת מבואר להדיא. אולי אפשר קצת להעמיס זאת בדבריו יעו"ש]. אבל בעיקר הפי' בדברי הגמ' ד"לעשות" אותי לאשמעינן דרך עשייה בידים היא דאסור, אבל גרמא מותר. כבר קדמו בזה בחי' הר"ן והרש"ש, כנ"ד. - גם מש"כ ידנ"ע הרב הגאון וכו' אבד"ק קוטנא שליט"א. ד"ל: ודברי הספרי שהביא המל"מ בפ"י מהל' צרעת ה"ה. ולעשות, עושה אתה בה, ואי אתה חושש שמא עברה. משמע דאם בודאי תעבור אסור. ונרחק המל"מ לומר דביריתא זו אתיא כר"י דס"ל דשא"מ אסור. וזה תימא. דהרי מותר הוא גם לר"י, דס"ל דשא"מ אסור. מטעם דגרמא מותר כאמור וכו'. וכתב, דלדעתו נראה דדברי הספרי אתי כר' יוסי דס"ל דגרמא אסור בשבת, אף על גב דכתיב ב"י עשייה. וכיון דלא הרי בודאי שתעבור. אפי' לר' יוסי מותר וכו'. עכ"ל. ולפענ"ד לא יתכן לומר דסתם ספרי אתיא כר' יוסי. דהרי סתם ספרי ר' שמעון. כסנהדרין פ"ו ע"א. ולא מצינו בשום מקום בש"ס, היכא שמדברים בענין גרמא. שיאמרו דר"ש ס"ל דגרמא אסור, אף היכא דכתיב עשייה. גם יש קצת ראי' משבת פ"ו ע"ב, דאמרו: לימא תנן סתמא כר' יוסי דאמר גורם לכבוי אסור. ולא אמרו לימא תנן סתמא כר"ש בספרי דס"ל בכל מקום דגרמא אסור. וע"ז לא יוקשה קושית הש"ס שם "ותסבאו" וכו' יעו"ש. וגם הי' מידוש קושית החו"ס שם ד"ה ולימא. דהרי מצי למימר וליתעמך יעו"ש?

ולדעתי נראה דבר דרך ברייתא דספרי, היינו הך ברייתא גופי' המוכחא בשבת קל"ג ע"א. וגם הגאון מלבי"ם ז"ל. בפ"י "התורה והמצוה" על

דהתותן ברחיים של מים פטור, מטעם דהרי גרמא. והא"ע
כ' דלכ"ע חייב מדאורייתא, מידי דהוי אזורא רוח מסייעתו,
דמלאכת מחשבת אסרה תורה. כב"ק ס' הנ"ל. והא"ע השיג
עליו, מטעם דברי הרא"ש הנ"ל, דשאני זורה ורוח מסייעתו,
דזה הוא דרך מלאכתו. וכן כת"ה יו"ט הרה"ג ר"ש דר.
פראנקפורטער שליט"א, רב בבערלין. הביא בשם שו"ת
מהרש"ם ח"ה, שהעיר מהרא"ש בב"ק הנ"ל. ראו בשו"ת
הר הכרמל חאור"ח סי' א', שדחה ג"כ דברי המג"א. מטעם
הגמ' בב"ק ס' ע"א הנ"ל, יעו"ש. ולא העיר כלל מדברי
הרא"ש הללו:

אבל אכתי קשה מהתוס' שבת י"ז ע"ב ד"ה אין. שכתבו:
דהפורש מצודה, ובשעת פרישתו נכנס היה בתוכה
חייב. אבל אם נכנס אח"כ בתוכה פטור. שאינו יודע אם
יצוד, אם לאו, וכן הוא במג"א סי' שט"ז סק"ס יעו"ש.
וקשה דאפי' אם בשעת פרישתו נכנס, הוא לא עבד מעשה.
ולא הוי רק גרמא ופטור? ומצאתי בס' מנחת חינוך, במוסך
השבת סי' כ"ח, במלאכת הצד. שכתב ח"ל: ואיני מבין,
דאפי' אם יודע שנכנס, כיון דנכנס בעצמו, בלא מעשה שלו,
בודאי פטור. עכ"ל. אולם דאו זה מצאתי בקרבן נתנאל על
הרא"ש פ"א דשבת סי' ל"ג, אות ר'. שכתב דגבי מצודה,
כיון דבשעת פרישתו נכנס, הוי כאלו צד אותו בידים וכו'
יעו"ש. והגאון בעל מנחת חינוך ז"ל, במתכ"ת אישתמיטחי
דברי הק"נ:

מה בין גיטין, ובין שבת. לענין קלוטה, כמי שהונחה דמי.
א"ר אילא, בשבת כתיב: "לא תעשו כל מלאכה". ונעשית
היא מאליה וכו'. ופי' הק"ע דההנחה באויר, נעשית מאליה.
לכך בעינן שינוח. שהוא הדבר הנעשה מנח האדם. אבל
מה שהוא באויר, לא שייך בו עשייה יעו"ש. הרי מבואר
דאפי' במלאכת הוצאה גרמא פטור. ומדברי הירושלמי אלו
העיר גם כת"ה יו"ט הרב הגאון סיוע"ה וכו' אבד"ק קוטנא
שליט"א, בקונטרסו אות י'. - ואם כן, הריא קושיא
לדונתא, דהא בב"ק ס' ע"א, אמרין בהדיא דבמלאכת שבת
גם גרמא אסור, מידי דהוי, כזורה ורוח מסייעתו. דחייב
לענין שבת, משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה, כנ"ל?
בשכבר הימים, בחשובה לעיר יאסי, הערוחי ליישב זאת.
עפ"ד הרא"ש בפ"ו דב"ק סי' י"א, שכתב: דדוקא
לענין זורה ורוח מסייעתו אמרין דחייב מטעם מלאכת
מחשבת אסרה תורה, אעפ"י דלא הוי אלא גרמא בעלמא,
אפי"ה חייבה התורה, מטעם דמלאכה זו עיקר עשייתה ע"י
רוח יעו"ש. וא"כ בשאר מלאכת שבת, וכן בשאר איסורין,
כל היכא דכתיב עשייה, אמרין עשייה היא דאסור, אבל
גרמא בעלמא מותר, כאמור. וכעת ראיתי לכת"ה יו"ט הרב
הגאון האבד"ק קוטנא שליט"א בקונטרסו אות כ"ד. שהביא
להס' אבי"ב במלאכת טוחן [ואין ס' זה נמצא תח"י, ולא
ראיתי מעולם] שדחה דברי האבן העזר בס' שכ"ח לענין
העמדת עלוקה בשבת. שהשיג על המג"א בס' רנ"ב, שכ':

הספרי, בדברים כ"ד - ח', בספרי פסוקא ק"מ. הקיף בשני חצאי לבנה. ומחוק את הגירסא ישנה שבספרי שהיא כמו שהעתיק הרי"ש המלי"מ
הני"ל. וגם ממש כהגירסא שבגמרא: לעשות אי אתה עושה, אבל אתה עושה כסיכ ש"ג רגלו, ובמסו ש"ג כתיב: ואתם עבדו, עבדו. וראה
בחי' הר"ן בשבת קל"ג ע"א שם. ד"ה איכא דמתני. שכתב ח"ל: וקשיא לי דאי פס"ד הוא, מה הוא לישנא ד"אם עבדו? ואפשר דה"ק
ואפי' עבדו הבהרת בכך, דאי אפשר שלא תעבור. עבדו. כלומר אין בכך איסור. עכ"ל. ומכאן דאי' גדולה למשיכ' בס' דבר שמואל, להגאון
מהר"ש אבאב ז"ל בס' ס"ו, דלשון "אם" יתפרש לפעמים בלשון "אפילו". יעו"ש. וראה בחו"ס גיטין צ' ע"א ד"ה כ"י. שכתב: דהריב "אם" משמשים
בדוק, אין "אם" הללו תלוקין. אלא דאין. ובלשון כאשר הם משמשים: עכ"ל. וראה בחו"ס גיטין צ' ע"א ד"ה כ"י. שכתב ח"ל: ועל
בלשון דאי. כגון "אם חקריב מנחת בקורים", "אם כסף תלוה", "אם כלו לשנות", "אם יהיה היובל". כולם הם לשון דאי עכ"ל. ועיין בחו"ס
ר"ה ג' ע"א ד"ה אי יעו"ש. והרבה יש לפלפל בזה. ועפ"י אחי שפיר דלא קשה מיד קושיית המלי"מ בפ"י מהל' צרעת ה"א שכ' דלא ידע למה
לא ביאר הרמב"ם דהאי קרא דלעשות, אחא להיכא שסיכ זה שעל רגלו, או המוט שעל כתיפו, דאי יתלוש הנגע. דהרי פס"ד אפי"ה שרי? ולפי
מה שכתבתי לא קשה מיד דהרמב"ם ז"ל בלשונו חזקה נקט ג"כ דין זה בלשון "אם". שהרי כתב: "ואם הלכו סימני טומאה ילכו". והיינו כלשון
הגמ' הספרי: "ואם עבדו, עבדו". ולשון "אם" יתפרש ג"כ בלשון אפילו. כמש"כ בחי' הר"ן הנ"ל. ויתפרש ג"כ בלשון דאי. כמש"כ החוט'
הני"ל:

* ויד"נ הרב הגאון וכו' האבד"ק קוטנא שליט"א. בקונטרסו אות כ'. כתב ח"ל: ובאמת י"ל דחיל' דר' יוסי [בשבת ק"כ ע"ב] דס"ל גרם כבד אסור.
הוא מהא דזורה ורוח מסייעתו. וסברת מלאכת מחשבת לית לי'. דרב אשי חזית לן זו הסברא [מלאכת מחשבת אסרה תורה] ור' יוסי לא ס"ל
האי סברא דמלאכת מחשבת. וילין מוורה ורוח מסייעתו דגורם מלאכה בשבת חייב. ועפ"י מיישב קושיית החוט' והשטמ"ק בב"ב כ"ו ע"א, דמר
בר רב אשי שם בב"ב, לא ניהא לי' תירצו של אביו רב אשי בב"ק ס' הנ"ל. משום דבב"ב כ"ו ע"א הגמ' שם קאי אליבא דר' יוסי. ולא שמע
לי' כלומר לא ס"ל האי סברא דמלאכת מחשבת. וכו'. עכ"ל. - והנה, הגם שדברי כת"ה ידניע, חביבים עלי מאד. אמנם כן האמת אהוב מכל.
דלפענ"ד לא נכון לומר דרב אשי חזית לן זו הסברא דמלאכת מחשבת אסרה תורה. דהרי בב"ק כ"ו ע"ב: אמר רבה דלענין שבת, מלאכת
מחשבת אסרה תורה. ובבב"ב י"ג ע"ב: רב ששת כרי' דרב אידי, אמר הכי. ובתניגה י' ע"ב: סתם נפרא אמרה כן. ובסנהדרין ס"ב ע"ב: רב נחמן
אמר שמואל, אמר זאת. וכן הוא בבב"ב י"ג ע"ב. ובבב"ב מ"ז ע"א: סתם גמ' אמרה הכי. הרי דלאו דוקא רב אשי חתם ע"ז הסברא:
אמנם כן נלפענ"ד להטעים זאת, ולהוכיח דר' יוסי לא ס"ל האי סברא דמלאכת מחשבת. ואקדים פירשי' בבב"ב י"ג ע"ב ד"ה אלא מאי. שכתב:
הטעם דמלאכת מחשבת אסרה תורה, משום שנשמכה פרשת שבת, למלאכת המשכן בויקהל. והחם "מלאכת מחשבת" כתיב. וכן בפירשי' חגיגה
י' ע"ב ד"ה מלאכת מחשבת. כתב ח"ל: דאילו מלאכת מחשבת בשבת לא כתיב. אלא במשכן הוא דכתיב. ולפי שסמך בפי' ויקהל, פ' שבת
לפרשת משכן, אנו למדין מלאכת מחשבת לשבת. עכ"ל. וכן בפירשי' ובחיים מ"ז ע"א ד"ה מלאכת מחשבת. כתב ג"כ שנשמכה שבת לפרשת
המשכן בויקהל. עכ"ל. ובין דאיכא מיד דלא דריש סמוכים בכל התורה. כברכות כ"א ע"ב. ויבמות ד' ע"א. יש להוכיח דר' יוסי ס"ל בהמ"ד
ולא דריש סמוכים. דהרי בסנהדרין נ"ז ע"ב: אידי יוסי כל האמור בפרשת כישוף, בן נח מחזהו עליו. ע"ש בפירשי' ד"ה בפרשת. שכתב: ומזניעשו

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

שני"ת

(ו) ומחזורות לתוך שלא יסתרו סוגיות הש"ס אהר"י. ריש לחלק בד"ו ולומר, כיון דעיקר הא דאמרינן במלאכת

ועליהם ש"מ החדור על כלים, דלא עש אא"כ החדיר יע"ש. ור' יוסי לא למד זאת מהסמוכים מה"ה, דנצמן האי קרא ד"מכשפה לא אחיה"ה
ודכתיב "כל שוכב עם בתהמה". בדרש כן עזאי וביבמות ר' ע"א. ובמהרה"ר ס"ו ע"ב. הכא נמי הו"ל לר' יוסי לדרוש סמוכים
ברב"נ מיוחד בכישוף. אלא האי ש"מ דר' יוסי לא הריש סמוכים. וכי"ב ב"י מלה"ה. ובין דלא הריש סמוכים, לא הריש נמי הסמוכים דפושט שבת
למלאכת המשכן. ומאי טעמא לא שמי' ל"י כלומר לא ס"ל דמלאכת מחשבת אסרה תורה. ושפי' י"ל דר' יוסי ל"ף דגוס מלאכה בשבת חייב,
ממלאכת זורה ורוח מסייעתו דחייב. ועפי"ן יש להטעים ג"כ דבר רש"י ז"ל בכיתות י"ט ע"א ד"ה מבני ל"י. שכתב ח"ל: ג"ל דר' אליעזר לית
ל"י דרב נחמן דהריש מלאכת מחשבת אסרה תורה. דלא שמעמ ל"י ההיא דרשא וכו'. עכ"ל. דרש"י או"ל לשיטתו במנחות מ' ע"א ד"ה ב"ש.
שכתב: ולא דרשו ב"ש סמוכים. ג"ש בתוס' ד"ה סדק. וברש"י שבת ק"ל ע"ב ד"ה שמו"י. כתב: דר' אליעזר מחלמדי שפאי היה. וראה בתוס'
ע"ה ז' ע"ב ד"ה שמו"י. יע"ש. ואם כן, ר' אליעזר מסתמא כב"ש ס"ל ולא דרשו סמוכים. ומאי טעמא לית ל"י דרב נחמן דהריש מלאכת
מחשבת. אורי פיך.

ועצמי יו שלחטעם ערד מה שכתב דיג הרב הגאון ובר האב"ק קוטנא שליט"א. בקונטרסו טוף אות ט"א, והוכיח דר' ישמעאל ס"ל ראשי הדיב
ורכביב עשייה, נמי גרמא אסור. מהא דתניא בספר ראה. ייב - ד'. לפי גידות רשי' בשם ר' ישמעאל [נלפנינו ברשי' איתא איז גמליאל. אבל
הרשב"ם ז"ל גרס ברשי' - איז ישמעאל]; וכי תחלה על דעתך שישאל תנוצץ למבוכות. אלא שלא תעשו כמעשיהו, ויגרסו ענווניים למקדש
האבותיכם לחירוב. וכתב הרב הגאון הנ"ל שליט"א: הדר האב כתיב "לא תעשוהו". וגרמא מותר. עיי' דר' אבא אסור. דר' ישמעאל ס"ל גרמא אסור,
הפאי רבינו עשייה. עביל. ורעמי' האמור יו שלחטעם הדברים והלכות ערד דר' ישמעאל ס"ל דר' אבא אסור. דר' רבי כפי' מידות אהרן בוישי
ספיג חיה. כתב ברכות גרמא ריש מקדש זיל. דר' ישמעאל לא דריש סמוכין, ולכך לא גמאז ר' ישמעאל בימי' מידות שהתורה נדרשת בהן. שטום
דלא דריש סמוכין כהנהי' עירוש. וכיון דלא דריש סמוכין, מפילא מוכח דלא דריש גיכ סמוכין ופרשות שבת. למלאכת המשכן. ומחא טעמא לא
ס"ל דמלאכת מחשבת אסורה הוה. וליף מלאכת זוהר והדוח סמייתו, גרמא בשבת דייב, כאמור, והיה דחייב גרמא בכהני' אף היבא דרכיב
עשייה, כנזכר. ורעמי' י"ל ספרות אסור בברכות לא עייב. בהא דתניא: וקתעז ונוצרה ודע. מילתו שאם היחה עקרה נפקת דבר ר' ישמעאל. א"ל
רעמי' א"ל כלכו כי קריתא וסמחה. חד שלא קלקל נפקת. אלא מלפז שאם היחה ילדא בצער יולדת בריית וכו' עיי'. וקשה למה לא
רעמי' א"ל ישמעאל בצעמו לקריתא וז' שוקשה לו רעמי'. שאיז כלכו לו העקרת כלול ויסתתר; ורעמי' מה משכחתי את שפיר. ולכאורה קשה אף
וזכורו העקרת להעלות על דעתך לילך ולהסתתר. הלא גירמו עיי' מחיקת השם? אלא דר' אבא מוכח דגרם מחיקה שרי. מדרכתיב "לא תעשוהו". עשייה
היא אדסור. אבל הגרמא מותר. אולם ר' ישמעאל לשיטתו ס"ל דאף היבא דרכיב עשייה. גרמא אסור כאמור. שפיר לא חשש שילכו העקרות
יסתחטרו. מטעם אגורא גרמא - ורעמי' יו לייבש קרית' הנוס' בטוסה כיון דיה אסור לו. שכתבו דחיל: חיהה, ור' ישמעאל לימא ל' לנפשי'
ואיז יסתר לו ילדוהו בצער וכו' עיי'. ורעמי' מה משכחתי את שפיר לא קשה מידי. דר' ישמעאל לא חש לכי'. מטעם דהנצי"ם בודאי לא יעשו
רצונא להסתתר, כבדו שלא גירמו מחיקת השם. וגם הנצי"ם אסור, אף היבא דרכיב עשייה. לשיטת ר' ישמעאל דכר האמור:

לפנינו גיל צעיר להוכיח דר' ישמעאל ס"ל דגמא במלאכת שבת, אך על גב דכתיב עשיה, אפי' אסור. וכן בשאר איסורים, כ"ל. דהרי במכילתא נמצא (בפ' בא, י"ב - ט"ז) עה"כ: "כל מלאכה לא יעשה בהם". לא תעשה אותה, ולא יעשה חבירוך. ולא יעשה נכרי מלאכתך. ומכילתא זאח מוכחא בסמי' פסות ל"ח ע"ה. ובבב' אורח סוסי רמ"ז. ח"ל: תניא במכילתא "כל מלאכה לא יעשה בהם", לא תעשה אותה, ולא יעשה חבירוך. ולא יעשה העבדים. שמעך מכאן שסמך לשאר להניח לעבדים לעשות מלאכתו בין ביום טוב בין בשבת. דאורייתא. ודאי עשה. וכ"ה בט"ז אורח סוסי רמ"ז. כ"ה. ובשם אהר"ה. דמלאכה ע"י עבדים לישאר לא אורייתא. כתב: אפי' בלבוש בארץ ס' רמ"ז, ודאי ד"ה ע"ה. ע"ש. ועי' פירוש' ד"ל בחומש פ' בא. ע"ה ח"ל: "כל מלאכה לא יעשה בהם". כתב: אפי' ע"י אחרים. עכ"ל. ודומבין ד"ל שם כתב על פירוש' ח"ל: לא הכתיב זה וכו'. אם אחרים הללו יעבדו. אין אנו מחזירים בתורה על מלאכה של עבדים כלל. לא ביום טוב ולא בשבת. אלא שיש בה שבת. כמי' אמירה לנכרי שבת וכו'. אבל פסא' במכילתא וכו' [בסוגין]. עכ"ל. ועי' באר"ם ובגמ' שם שמי' על פירוש' הג"ל. ועי' בחוקתי פ' בא. שחשק' ג"כ על פירוש' ע"ש. ובמכילתא אישחמטתי' כל הג"ל. ועי' בבליה רבה באר"ם רס"י רמ"ז סק"א וסק"ה. ובפסמי' אורח ס' פ' בא' במ"ז אה"כ. לא כפמי' בסוף פתחה לה' שבת. שהעיר כמי' פירוש' בחומש. עמיד הסמי' והלכש הג"ל. וכי' ע"ה רש"י וליפני' פוסים. ע"ה. ועי' בשרית חיים חלק ע"ש ס' כ"ד. שפילפ' שם ג"כ פירוש' הסמי' הג"ל דאמירה לנכרי בשבת דאורייתא מיל' אעשה. ע"ש. ועי' פירוש' ע"י ר' ע"א ד"ה ולפי' ובמהרש"א שם. ועי' דבר בפירוש' ע"י ט"ו ע"א ד"ה כיון דהבנה. שכתב: דאמירה לנכרי בשבת אסור משום דהיב' דכר' (ישעיה נ"ח). ע"ש. ואם נימא דרש"י בחומש, ס"ל כהפמי' מהמכילתא הג"ל, דאמירה לנכרי בשבת אסור מד"ה. מי'כל מלאכה לא יעשה כ"ל. אי' הי' דבר דרש"י ז"ל סתור'ס אהדרי. תצנץ. ועי' כפמי' אורח ס' ש"י ס' כמי' סק"א וסק"ד. שבמכילתא לא זכר כלל פירוש' ע"ה הג"ל. ע"ה. ועי' בשרית חיים תארי' ס' פ"ד. שכ' ח"ל: וצריך אני לפרש משור' חמורא לזה לחול' איסור אמירה לנכרי, רשאר' עצמו עובר על זה דבר וכו'. עכ"ל. ובמכילתא אישחמטתי' ג"כ פירוש' עכ"ל הג"ל הרי מבורא מהפמי' וב' ע"ה חלבוש' הוסי', ופירוש' בחומש, עמיד' הרמב"ן והא"ר המפ"ז ז"ל. דמאי קרא ד"ל מלאכה לא יעשה בהם' הנאמר בין יום טוב. וליפני' מתי' לאסור אמירה לנכרי. שם בשבת. ואי' יש לומר דגליף' מהאי קרא ד"לא יעשה" דגם גמא אסור. וכמשי' בתשר' בש"ר ס' ש"ל. דמלאכה ע"י עבדים' וכו' לגמ' פירוש'. וכן השאל' בשרית חיים' ח"ר' ס' ס"ב. דאמירה לנכרי הרי כגמא ע"ש. ואי' למדנו מהאי קרא ד"לא יעשה" דגמא אסור ביום טוב. ששקט' משבת קי' ע"ב דבשבת עשיה היא דאסור. אבל גמא מותר. הכי יום טוב מבור' משבת? ומצאית' בשרית חיים' ציוק תארי' ס' ל"ב אות' ע"ה. שהעיר כ"ה. וכתב ח"ל: דאסיד' לליפני' מקרא' "לא יעשה" לגמא. קשאי קרא אהדרי. דכרי'ס כתיב "יעשה" אסור גמא. ובשבת כתיב "תעשה" אסור גמא. וכו' יום טוב מבור' משבת? דגם. ופמי' מה שכתבתי אלא שפיר. רחסם מכילתא הוא ר' ישמעאל. דס"ל דגם היב' דכתיב עשיה. אסור גמא. ומשי' לא קשאי קראי אהדרי. דגם בשבת אף על גב דכתיב תעשה, אסור גמא, א"ל. הגם דרמבמכילתא שם פסי' אה"כ בסוף דברייתא: דבר ר' יאשיהו. ור' יתנן אומר א"צ. וכו'. ע"ש. מ"ם על כרח' צריכין לומר, דגם ר' ישמעאל שהוא מחבר המכילתא סבירא ל' הכי. ולא נבול להעלות על הדעת שיכאי מ"ד שיסבור מה דלא שמי' ל'י, כלומר לא ס"ל. אלא דאי מוכח דר' ישמעאל מחבר המכילתא אזיל לשיטתו גמא אסור, אף הריב' דכתיב עשיה, כאמור:

ואם בשרית חיים' תאחז' ס' כ'. באר"ה חנה. שכתב: דבמלאכת שבת כתיב: "לא יעשה" חסר וכו'. וזהו בכלל מלאכת שבת גמא, דאסור ע"ה. עכ"ל. ובמכילתא שגגה מליטה קולמסו. דהאי קרא ריעשה כפמי' ביום טוב כתיב ולא בשבת:

מכון "מרחבים"

580106177 פ.ת

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

**"במוקד" - דוגמא מהחלק המדעי
הכללי - מתקן נטילת ידיים**

Yitzchak Yosef
The Rishon Lezion Chief Rabbi of Israel

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל

בס"ד, ט' טבת תש"פ
2-485/פ'

לכבוד

הרב החשוב והנעלה, מוכה הרבים, חתולתו בקהל חסידים, פה מפיק מרגליות
הנאון הצעום רבי **ינאל בצלאל שפון שליט"א**,

שלום רב,

אודות השימוש במתקן מים חרשני מטלטל לנטילת ידיים, בעיקר לצורכי חג הסוכות וכפי
שפירט במכתבו, האם הוא כשר לנטילת ידיים.

הובא לפני מחקן זה, וראיתי את אשר כתב בטוב טעם ודעת להכשיר מחקן זה לנטילת
ידיים, והנני מסכים להיתר שכתב כתי"ר. וכיון שהמים יוצאים מיד בעת לחיצה ברגלו על
המדרך, יש כאן כח גבור, ולא נרע ממה שהחידו הפוסקים לנבי נטילה מכור, בפרט כשיש
חבית על הגג. והארכנו כזה בילקוט יוסף ברכות כהלכות נטילת ידיים. ראה שם.

חוק וברוך על כל מה שכתב בטוב טעם ודעת, בשום שכל והגיון, יישר כוחו לאורייתא.

יבנה מעבת"ר להמשיך להרכיב תורה ויראה, וירווה נחת וקדושה מכל ירי"ת, לאורך ימים
ושנות חיים.

בברכת יישר כח, וחוק ואמ"ר להגדיל תורה ולהאדירה,

יצחק יוסף
יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא הרבנות הראשית לישראל

בס"ד

לאחרונה יובא לארץ מתקן דמוי כיור שבאמצעות לחיצת דוושה בתחתיתו מוציא מים דרך הצינור
שבראשו. מתקן זה משמש לנטילת ידיים בסוכה, ומסתמא ישמש בעתיד גם לנטילת ידיים במקומות
ציבוריים בהם ברז המים רחוק ממקום הסעודה. נשאלתי, האם מותר ליטול ידיים ממתקן זה באמצעות
הפעלת המשאבה שבו בלא כלי. בענייני נ"ל להקל בדבר, ואפי"ה לכתחילה יש להחמיר בכך אם לא
בשעת הדחק.

אופן פעולת המכשיר והספקות ההלכתיים על כשרותו לנטילה
תחילה נבאר את אופן פעולת כיור וצינור זה כפי הבנתי. בתחתית מתקן זה ישנו מיכל מים גדול
שמחובר אליו צינור מפלסטיק. לתחתית צינור זה מחוברת בוכנה שהיא משאבת אוויר שפתוחה אל
תוך צינור הפלסטיק. בעת שלוחץ האדם על הבוכנה ומפעיל את המשאבה דוחסת המשאבה בכח מים
חדשים לצינור המים ומים אלו דוחפים את המים הנמצאים בצינור החוצה כך שהם יוצאים מצינורית
המתנת שבראש הצינור. בתחתית צינור המים העשוי מפלסטיק העולה ממכל המים כלפי הכיור ישנו
סתום חד כיווני המונע מהמים לחזור את המיכל. לפיכך, צינור המים מלא כל העת במים ובעת הלחיצה
על הבוכנה נדחפים מים חדשים לצינור והם דוחפים את המים הנמצאים שם החוצה. (לא הצלחנו

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

להבין בבירור גם לאחר פתיחת המכשיר מבפנים על ידי איש מקצוע כיצד לחץ האוויר דוחס רק מים לתוך הצינור בלא שיידחס אוויר הנמצא במשאבה אל תוך צינור המים)

חלקי המכשיר מוברגים זה לזה בחזקה וקשה לפרקם האחד מהשני בלא לשוברם. צינור המים בהיותו מלא מכיל הרבה יותר מרביעית מים לשיטת הגר"ח נאה (ובד"כ ייתכן בו שיהיה בו גם רביעית לשיטת החזון איש, אך הדבר לעיתים גבולי). זרימת המים רציפה כל עוד לוחץ האדם על המשאבה אך כאשר נלחצת המשאבה עד סופה מפסיקה הזרימה. היות וזרימת המים רציפה אין לחוש כאן כלל לחשש 'נטילת ידיים לחצאין' ואין כאן מקום לחומרא שלא ליטול ידיו לכתחילה בכלי שפיו צר שיש מחמירים בכך לכתחילה.

יש לעיין כאן בשתי סוגיות עיקריות אם מתקן זה כשר לנטילת ידיים. יש לדון ראשית אם הוי כלי הכשר לנטילה, ושנית יש לדון אם לחיצה על דוושת המשאבה הוי כח גברא כלפי המים היוצאים מהצינורית למעלה.

בטרם נפתח יש להעיר כי כתב המשנה ברורה (קנ"ט ס"ק מז) כי אין ליטול ידיים מפלומפ (משאבה) כי אינה כלי ואינה כח גברא, ורק אם מחוברת למעיין מהני מדין טבילת ידיים במי מעיין. ברם, אין האמור שם שייך כלל לנידון דידן כי המשנ"ב איירי במשאבות שהיו מחוברות לקרקע ולא היו כלי כלל (ועיי' תהלה לדוד קנ"ט ס"ק ו שאף במחבר לקרקע יש להסתפק בחקקו ולבסוף קבעו, ואכמ"ל), ואילו כאן איירין בכלי מטלטל ולא בקרקע. מה שאסרו הפוסקים נטילה בפלומ"פ זה דומיא דמש"כ הרא"ה (בדק הבית בית שיש) בדין נטילת ידיים מן הסילון דאיירי בסילון היוצא מן הקרקע שאינו כלי כלל, וממילא אין זה שייך הדבר לסילונות כיום..

עוד יש להקדים כי מצינו אריכות רבה במסכת כלים במשניות רבות אם דבר המורכב מחלקים שונים המחוברים זה לזה אם חשיב חיבור להיות דבר אחד או חשיב כל אחד כלי בפנ"ע. באופן כללי נראה כי שני דברים ששימושם אחד חשיבי כלי אחד. נראה כי בנידון דידן שחיבור הצינור למיכל המים חזק ביותר וכן חיבור הצינור למעלה אל צינורית המתכת חזקים ביותר חשיבי הכל כדבר אחד, (ואין זה תלוי במחלוקת האחרונים אם הברגה חשיב חיבור על ידי אומנות כמבואר בשו"ע או"ח שיג). ברם, אכתי יש לדון אם חשיב כל המתקן רק ככלי אחד או גם חשיב שימוש של דבר אחד או לא, ומצינו במסכת כלים בכמה דינים שדנו אימתי דבר חשיב שימוש אחד ואימתי שני חלקים המחוברים זה לזה חשיבי כשני כלים.

חלק ראשון – האם מתקן זה הוי כלי הכשר לנטילה?

ענף א – האם המתקן כולו חשיב כלי אחד לנטילה או כל חלק הוי כלי בפנ"ע?

ניתן להתבונן על מתקן זה בג' אופנים שונים. אפשרות אחת לדון את מיכל המים ככלי העיקרי שממנו נוטלים ידיים ואת הצינור היוצא ממנו כסילון היוצא מהכלי, וכמו שדנו הפוסקים על צינור היוצא מקומקום אם כשר לנטילה. אפשרות שנייה לדון את המיכל רק כמקום אכסון המים כי ממנו ישירות לא ניתן ליטול ידיים, ורק ממי הצינור המובדלים מהמיכל באמצעות שסתום ניתן ליטול ידיים. אפשרות שלישית לדון את כל המתקן כולו ככלי אחד שממנו נוטלים לידיים.

מסתבר כי אף אם לדיני טומאה נדון את כל המתקן ככלי אחד וכחיבור אחד מ"מ היות והמים המגיעים אל נטילת הידיים עומדים בפני עצמם בצינור הוי הצינור ככלי בפני עצמו, וכפי שברור כי בדיני שבת מי הצינור חשיבי רק כעירוי כלי ראשון מהכלי. כאשר השסתום סוגר ואין חלק מהכלי עצמו לדנו ככלי ראשון (ורק מחמירים לדון צינורות היוצאים ממיחם ככלי ראשון כי לא פסק חיבורם לכלי בשעה שהמים זורמים). וכן שמעתי מהגר"ד ליאור שליט"א כי דחוק לומר כי מיכל המים הוא הכלי שממנו נוטלים לידיים, ואמר לי כי לא מסתבר להשוות זאת לחבית מים שרק יוצא ממנה ברזא הטפל אל החבית עצמה), ועל כן עיקר השאלה האם צינור יכול להיות כשר לנטילת ידיים כאשר יש בו שסתום המאפשר לקבל בו מים.

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

האם יש לפסול את המתקן בגלל צינורית המתכת המעוגלת הנמצאת בראש הצינורית?

מתחילה היה נ"ל כי אף מתקן המים הוא כלי כשר לנטילה יש להימנע מליטול ממנו ידיים כי צינורית המתכת הנמצאת בראש הצינור מתעגלת מעל הצינור וראש הצינורית אינו ראוי לקבל בתוכו מים בלא שיישפכו החוצה מראש הקשת כלפי מטה, ואם כן הוי כשפופרת הבולטת מקומקום כלפי מעלה שאין ליטול ממנה ידיים (ומצינו בזה ג' שיטות בנו"כ השו"ע או"ח קנ"ט סע' ה' – שיטת האליה רבה כי כל צינור היוצא מכלי ובולט מעל המקום בו ניתן למלא מים פסול לנטילה, וכדבריו סבר החזון איש סי' כ"א ס"ק ז'. שיטת המגן אברהם כי צינור שיש לו תקרה אינו נפסל בהיותו בולט מעל הכלי אך צינור שאינו מכוסה מכל צדדיו פסול לנטילה, ושיטת אבן העזר כי כל צינור היוצא מכלי טפל אליו ואף שמקום זה אינו מחזיק מים כשר לנטילה).

אך נוכחתי לדעת כי ככל הנראה כאשר שפופרת זו מלאה במים אין המים נשפכים ממנה לא לכיור ולא לתוך מיכל המים שכן שסתום המים החד כיווני הנמצא בתחתית הכיור מונע מהמים לחזור למטה, ולחץ המים בצינור יוצר ואקום בצינור שמונע מהמים ליפול החוצה. ממילא, צינורית זו חשיבא ראוייה לביאת מים אע"פ שפיית הצינורית פתוחה בראשה, והרי זה כטיטרוס הכשר לנטילה כדלקמן.

האם צינור העשוי רק להזרים בו מים יכול להיחשב ככלי הראוי לקבל בו מים?

כמו כן, הדבר פשוט כי אף צינור שאינו ראוי לקבל מים אלא באמצעות שסתום חשיב כלי הראוי לקבל מים כמו חבית שתיקנה בברזא שכשרה היא לנטילת ידיים כי לכך נוצרה וזו דרך קבלת המים שלה וכמבואר ברמ"א קנ"ט סע' ה'.

והנה, כתב המגן אברהם (קנ"ט ס"ק ד) כי צינור אינו כלי ופסול לנטילה אף אם שימושו להזרים בתוכו מים (והוכיח זאת המגן אברהם מהרא"ש חולין פ"ח הל' י"ג, אך עיי"ש במעדני יו"ט או"ע' שניתן לבאר אחרת ברא"ש) בפשטות טעם הדבר כי אינו ראוי לקבל בתוכו מים כלל. על פי זה, צינור המתקן שבו אנו דנים יהיה כשר לנטילת ידיים כי ראוי הוא לקבל בו מים, וכן ראיתי שכתב בציץ אליעזר ח"ח סי' ז' כי צינור שיש לו ברז בקצהו וראוי לקבל בו מים כשר לנטילה (ומה שחלק האור לציון בסי' ט"ז על הציץ אליעזר שצינור פסול לנטילה הוא רק בצינור המחובר לקרקע, עיי"ש).

אך יש לפקפק בכשרות צינור זה לנטילה ע"פ מש"כ הרמב"ם בפיה"מ כלים פרק ב' משנה ג' לבאר מדוע סילון (צינור בלשון ימינו) חרס אינו מקבל טומאה כדין 'כלי חרס שאין לו תוך' אע"פ שהוא מקבל מים, וכתב על כך הרמב"ם (תרגום ר"י קפאח) - "סילון חרס אפילו היה בהן בית קבול הרי אלו אינן מתטמאין לפי שלא נעשו לקבלה, מפני שהמטרה בסלונות הללו שיעברו בהן המים לא שיתקבץ וינח בהן", ובתרגום הישן הנוסח - "על פי זה כתב בשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' פ"ה כי צינור של משאבת מים (פלומפ) לא חשיבי המים שבתוכו שאובים, (וכ"כ מסברה בשו"ת בית שלמה סי' פ) אף שנשארים בו המים זמן רב אין המים בתוכו שאובים כי מטרתו אינה להכיל מים אלא רק לאפשר זרימת מים דרכו וכשלעצמו אינו חשוב כלי המקבל מים. יתירה מזו, כתב החזו"א יו"ד קכ"ו ס"ק ב' כי אף צינורות שמגיעים למקווה ונסגרים באמצעות ברז יש סברה לומר כי לא חשיבי המים שאובים בכלי כי סוגר את הברז רק בכדי שלא יזרמו המים החוצה ולא משום שרצונו כעת כי יהיו מים בצינור. על פי זה שמעתי מחכ"א שליט"א שצידד לפסול את המתקן המדובר לנטילה כי צינור המתקן אינו כלי.

אך יותר נלע"ד כי בצינורות במתקן זה חשיבי ראויים לקבל מים כי מעוניינים שהמים יהיו בצינור כל הזמן עד לשעת השימוש בהם ומש"כ הרמב"ם כי מטרת הצינור להעביר מים היינו רק כאשר אין המים מתעכבים שם בצינור זמן רב (וראה גם מש"כ בבית שלמה הנ"ל כי אם בשביל תקינות המשאבה יש להקפיד שתהיה כולה מלאה מים כל העת חשיב הצינור כראוי לקבלת מים ופוסל משום שאובין), ובפרט כאשר יש לצינורית בכיור שסתום בתחתיתה שלא יצאו המים ממנה ויחזרו למיכל שתחת הכיור וא"כ הצינורית מיועדת לאחסן בה מים מצד עצמה [ואף שמלשון החזו"א הנ"ל משמע אחרת נ"ל כי עיקר טעמו בצינורות המים לא היה מטעם שמטרתם להעביר מים בלבד, ואפילו אם עיקר טעמו היה מטעם הברז מ"מ ניד"ד קיל טפן]. ונראה עוד כי אף אם נדון את הצינור ככלי בפני עצמו לעניין שהוא כלי הנטילה ולא מיכל המים מ"מ מסתבר כי נדון אותו גם כחלק מהמערכת הכללית האוגרת את המים לתשמיש האדם, ולא רק כחלק ממעבר המים מהמיכל החוצה, וממה נפשך אם המיכל והצינור חשיבי כלי אחד יהיה זה כשר ואם הצינורית נבחנת בפני עצמה היא מיועדת ג"כ לאחסון מים, ובפרט לפי מה

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

שכתב אבן העזר (שהבאנו לעיל) כי צינורית היוצאת מהכלי אף שאינה מקבלת מים הרי היא כחלק מהכלי ומותר ליטול דרכה. על כן מסתבר לענ"ד להכשיר צינור זה ולדון אותו ככלי המקבל מים. נוסף על כך יש סברה גם לחלק בין דיני קבלת מים לדיני שאיבה במקווה לבין ראוי לקבל מים לנטילת ידיים, והדבר צריך הכרע.

ונראה פשוט כי אף שכתב הט"ז (קנ"ט ס"ק ז) כי צינור המיועד שיהיה אדם אוטם אותו בקצה אחד ולאחר מכן פותח את ידו ונשפכים המים ממנו במהירות פסול לנטילה כי היות והמים יוצאים ממנו במהירות לא חשיב כלי הראוי לקבל מים (ואינו כטיטרוס שנביא לקמן שאף בעת שמסיט האדם את ידו מפיו יוצאים המים לאט) מ"מ צינור דידן שמכיל בתוכו מים זמן רב עד שלוחץ האדם על הבוכנה בידו הוי כלי גמור.

האם צינור שבעת שימושו השסתום שלו נפתח חשיב ראוי לקבל מים?

עוד יש לפקפק בכשרות צינור זה לנטילה כי המים יוצאים מהצינור כלפי הכיור רק בעת שהשסתום פתוח ונכנסים מים אחרים באותה שעה לצינורית לדחוף את המים שבצינור כלפי חוץ ונמצא כי שימוש הצינור הוא רק בעת שאינו ראוי כלל להכיל בתוכו מים ולא חשיב באותה שעה כלי הראוי לקבל. בפרט יש להחמיר בזה ע"פ מש"כ החזון איש (או"ח כב) כי חבית שיש בה ברזא כשרה לנטילה רק אם היתה הברזא סגורה בעת שמילאו בחבית את המים כי בעת שהברז פתוח ודאי אין הכלי חשיב כלי ראוי לקבל מים [ובאמת פשוט כי מותר יהיה ליטול ידיים במתקן זה רק במים שעמדו בצינור לפני הלחיצה על המשאבה, ומים שהוכנסו בתוך כדי הלחיצה יהיו פסולים לנטילה עד שייסגר עליהם השסתום ויהיו בכלי הראוי לקבל מים].

אך יש סברה להקל בזה ולומר כי היות ופתיחת השסתום מטרתה רק להכניס מים ולאפשר את יציאת המים הנמצאים במכשיר ולעולם יישאר מים בכלי, ואם לא יכנסו מים חדשים אליו ייסתם השסתום והמים יישארו בכלי ע"כ חשיב כלי הראוי לקבלה אף כאשר השסתום פתוח (אע"פ שלגבי מקוואות כתב החזון איש יו"ד קכ"ו ב הנ"ל כי בעת שהברז פתוח לא חשיבי המים שבתוכו שאובים, אך שם המים עצמם אינם שאובים והצינור לא בטל מתורת כלי).

טעם נוסף להקל בזה אין הכלי מתבטל אפילו לרגע מהיכולת שלו לקבל מים. ראייה לסברה זו מה שכתב מרן השו"ע (קנ"ט סע' ה) כי טיטרוס המכיל בתוכו מים ובעת שמסירים את האצבע מראשו אחד יוצאים המים מכל הכיוונים לחוץ כשר לנטילת ידיים (כפי שנסביר להלן את מהות כלי זה ודיניו) אע"פ שבעת שמסירים את האצבע מראשו האחד אינו ראוי לקבל מים כלל ומ"מ כשר לנטילה כי זהו אופן שימושו להכניס ולהוציא לתוכו מים.

והנה, כתב בשו"ת בית אפרים יו"ד נ"ג מסברה כי כלי שיש בו ברזא כשר לנטילה רק דרך הפתח המיועד להוציא מים, ולא דרך ראשו, וז"ל: 'דבר פשוט לענ"ד בכלי שיש בו ברזא ונטל הברזא מתוכו אבל לא נטל ידיו דרך הנקב רק יצק מים על ידיו דרך פי הכלי דלא מהני דבעת שהוא פתוח בטל ממנו תורת כלי ואין היתר רק להיות נטל ידיו דרך נקב הברזא'. ברור כי אין כוונתו של הבית אפרים לומר כי כלי זה חשיב כלי שבור בעת שהברז פתוח אלא כוונתו כי בעת הנטילה צריך להיות הכלי בצורת תשמישו העשויה לקבל מים ואם מונח הוא באופן שאינו ראוי לקבל מים כלל לא חשיב כלי המקבל מים באותה שעה. לפי זה, המתקן עליו אנו דנים יהיה פסול לנטילה כי שימושו הוא דווקא באופן שאינו יכול לקבל מים כלל. ברם, היות והוכחנו מהשו"ע כי טיטרוס כשר לנטילה גם כאשר פתוח הוא משני הכיוונים נראה כי כוונת הבית אפרים לפסול מתורת כלי רק כשאינו משתמש בו באופן השימוש עבורו מיועד הכלי להכניס ולהוציא לתוכו מים, ועל כן בנידון דידן יהיה כשר. (ודע, כי אף שהיש"ש חולין פ"ח סי' כ"ז פסל טיטרוס לנטילת ידיים כי אינו שימוש כלי חשוב יודה הוא בנידון דידן).

שוב ראיתי בחתם סופר יו"ד ר"ו ד"ה אך שהסכים עם הבית אפרים וכתב - "בשעה שהכלי פתוח לית לן בה דודאי באותו שעה אין שם כלי עליו ואין ראוי מטיטרוס פ"ב דכלים דהתם כל זמן שפיה סתום אין המים יוצאים מנקבי הטיטרוס וכשמסיר פקק העליון מוציא המים דרך הנקבים אבל פשוט דאי מוציא המים דרך פי הכלי באופן שיצאו המים מפה ומפה באותו שעה בטיל לי' מתורת כלי וס' זו בעיניה כ' הגאון בית אפרים הנ"ל דכשמסיר הברזא ונטל ידיו דרך פי הכלי והמים מקלחי' מפה ומפה בטיל לי'".

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

מתורת כלי באותה שעה" – משמע מדבריו, כי ביטול הכלי בשעה שהוא פותח אינו פוסל מנטילת ידיים דרך הנקב המיועד ליציאת המים שזו דרך שימוש.

(ואפשר כי נידון דין יהיה תלוי במה שנחלקו מחצית השקל (קנ"ט ס"ק ד) ותהלה לדוד (קנ"ט ס"ק ח) אם ברז מסתובב שצידו אחד נקוב וצידו אחד שלם ובעת הנטילה מסובבים את הברז לצד הנקוב ויוצאים ממנו המים אם כשר לנטילה כי מחצית השקל כתב כי נקב זה לא ראוי לקבלה כלל ופסול לנטילה ואילו תהלה לדוד כתב כי היות ולכך נועד ברז זה חשיב כדבר הראוי לנטילה.)

וכל זה נצרכנו רק אם נאמר כי הצינור ומיכל המים לא חשיבי כלי אחד, ואם נאמר כי הכל אותו הכלי פשיטא כי הו' כלי כשר.

ונבאר במקצת את דין הטיטרוס כמבואר בפוסקים. טיטרוס הוא כלי שיש בו נקב בראשו ונקבים דקים בתחתיתו, וכאשר מניח אדם אצבעו על הנקב הגדול אין המים הנמצאים בתוכו בנקבים הקטנים יוצאים החוצה עד שיעזוב את ידו מראש הכלי מעין כלי זה יש כיום בשפופרת הטוש הנמצאת במקלחות כיום [הטלפון של האמטביה] שאם נפרק אותה מעל הצינור ונמלא מים את השפופרת ונאטום את הפתח עם האצבע לא יצאו המים דרך הטוש עד שנוירד את האצבע בגלל הוואקום הנוצר בתוך הכלי). כלי זה לדעת השו"ע חשיב כלי קיבול ומותר להניחו מעל היד ולעזוב את האצבע והמים היוצאים ממנו כשרים לנטילה. מבואר ג"כ כי חשיב כח גברא יציאת המים על ידי הזזת היד ולא מצינו שכתבו הפוסקים כי זה רק במים הנשפכים מיד, ומבואר כי הזזת היד מהנקב נחשבת כח גברא גמור.

אף במתקן המדובר ישנם מים בקצה הצינורית מתחת שאינם נשפכים בגלל הוואקום (ועל כן אם יניח אדם פיו בתחתית צינורית המתכת וימצוץ ממנה יצאו מים אלו מיד לתוך פיו אף שאינם נשפכים בלא הכי), ומים אלו כשרים לנטילה כאשר מסיר האדם את ידו מהמים.

המורם לדינא כי לא מצינו כל ראייה שצינור שכזה אינו כלי לנטילת ידיים, ומסתבר יותר להכשירו.

חלק שני – האם נטילה ממתקן זה חשיבא כח גברא?

הלוחץ ברגליו על הפומפה בתחתית מתקן זה מפעיל לחץ אוויר על המים הנמצאים במתקן והם מזרימים מים חדשים לצינור שדוחפים את המים הנמצאים בצינור החוצה אל פתח הצינור (ורק מעט המים הנמצאים למעלה בצינור יוצאים מאליהם בעת פתיחת השסתום וכבר הבאנו לעיל כי פעולה זו חשיבא כח גברא). לא התברר לי בדיוק כיצד דחיסת אוויר זו מכניסה מים לתוך הצינור אך ברור כי אוויר זה בדרך כלשהי פועל על כניסת המים לצינור מעבר לכך שפותח את שסתום המים שבצינור.

והנה, נחלקו הראשונים אם בעין כח גברא לנטילת ידיים, ולדינא מחמירים בזה, אך אין ספק כי פעולת אדם ברגלו חשיבא כח גברא, וכמבואר במשנה בידיים פרק א כי המניח חבית בין ברכיו נוטל ממנה לידיים, ובארו הפוסקים כי איירי במנענע את החבית ברגליו ובהטייה זו מוציאה ממנה מים. נחלקו הפוסקים אם יש לנענע את החבית כל זמן הנטילה או שנענע החבית בתחילת הנטילה די בו בכדי להחשיב את כל המים היוצאים ממנה כח גברא. בנידון דין חייב אדם ללחוץ על המשאבה בכל רגע והמשך הפעולה כולה מתייחס לאדם בכל רגע.

יש לדון אם נטילה זו הו' כח גברא משני נימוקים שונים. ראשית, יש לדון אם פעולה שמבצע אדם בלחץ אוויר חשיבא כוחו או רק הו' כח כוחו, וכן יש לדון אם כח כוחו הו' ככוחו לכל התורה כולה. שנית, יש לדון אם יציאת המים מראש הצינור כלפי הכיור נידונה כבאה מכח האדם או שמא כוחו של האדם נגמר בעת שהמים עולים לראש הצינור ונפילת המים החוצה חשיבא נעשית מאליה וואינו כח גברא.

ענף ראשון – האם פעולה באמצעות לחץ אוויר חשיבא כח גברא או לא?

והנה, מצינו דינים בהם כח כוחו הו' ככוחו ודינים בהם לא הו' ככוחו, ונחלקו הפוסקים במקומות רבים אם בדיני תורה הו' כוחו או לא (באנצי' תלמודית ערך 'כוחו' הובאו שיטות הפוסקים השונות בזה בהרחבה). לעניינו חשובים במיוחד דברי הפוסקים שדנו על שאיבת מים למקווה באמצעות כח כוחו של אדם אם חשיבא הווייתו על ידי אדם כי המקילים לעשות מקווה בפעולת אדם בכח כוחו ודאי יאסרו ליטול כך ידיים כי חשיבא גרמא.

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

דוגמא של מענה לרופאים על בסיס פרות המחקר

חזרה על הדיון בדיון בחקר השתלות לב ע"פ ההלכה

לואית שהם בלתי אמתיות או נפלו במקרה, אבל כל מה שאפשר לפרש דברי האדם עד שיסכים למציאות אשר התבאר מציאותו במופת, הוא יותר ראוי באדם המעולה המודה על האמת:

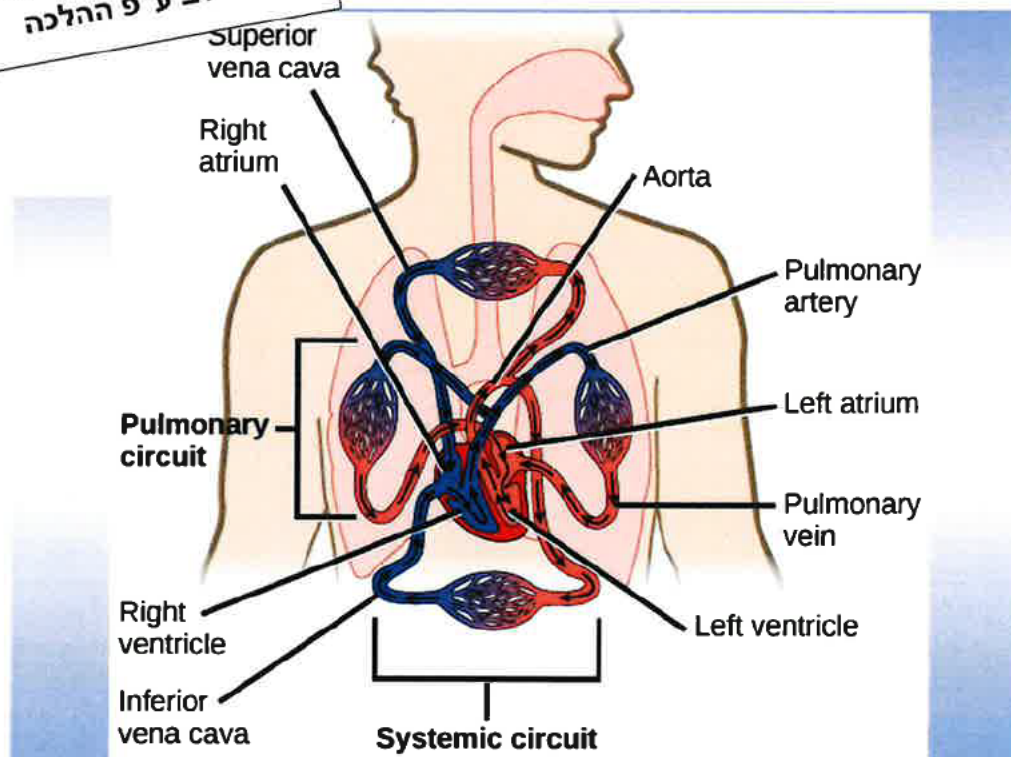
4. **תורת העולה:** אע"פ שאמרו נצחו חכמי האומות, כבר כתבתי שאין לומר שחזרו בהם חכמי ישראל רק שבסיבות הגלות נשכח מהן אותו הדרך והוצרכו ללמוד על פי תכונת הגויים, וזהו ענין ההודאה.

5. **תוספות:** בפרק במה מדליקין מסקי' התם דבין השמשות דר"י תלתא ריבעי מיל והכא קאמר ר' יהודה גופיה ארבעה מילין וי"ל דהכא קאמר מתחלת שקיעה דהיינו משעה שמתחלת החמה ליכנס בעובי הרקיע עד הלילה הוי ד' מילין והתם קאמר מסוף שקיעה

6. **תוספות ר"ד שבת לה:** שאע"פ ששקעה החמה ונעלמה מן העין עדיין אורה שולט בעולם שעדיין לא נעלמה מכל העולם כולו, ומפני זה שולט עדיין אורה בעולם וכ"ז שאורה שולט אין פני המערב מאדמין אבל כששוקעת לגמרי והולכת תחת הארץ מסתלק אורה מן העולם ... וכדברי תירץ ר"ת אלא שהוא תירץ כפי חכמי ישראל, ואני תירצתי כפי חכמי אומות העולם שהחמה מהלכת בלילה תחת הארץ והוא העיקר:

7. **מחל' אלשקר סימן עז:** והנאונים ד"ל סוברי' כחכמי אומות העולם שהחמה מהלכת בלילה תחת הארץ ואין צורך להלכת עובי הרקיע ולא לגמרי החלון כי הגלגל הוא ששוקע בה תחת תאופק ואין שם כי אם שקיעה אחת שהחמה שוקעת ונבלעת מעט מעט תחת תאופק ... דבר הנראה לחוש הוא שלא יוכל

דוגמא על הדיון בחקר השתלות לב ע"פ ההלכה

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

דוגמא של מחקרים הומניטריים שנבדקו באריכות ע"י המכון ומומחיו

"גסנר"

נושא המחקר

- השפעת תהליכי הזדקנות במערכת החיסון על יעילות אימונתרפיה כטיפול לסרטן
- האם התערבות פליאטיבית במחלקה לרפואה דחופה תשפר איכות טיפול בסוף החיים?
- המעורבות המרכזית של לימפוציטים מסוג B בתהליך ה INFLAMMAGING בזיקנה: המנגנון ודרכי התערבות אפשריים
- בניית מודל ליניארי תוצאים רפואיים לאחר ניתוח להחלפה או לתיקון שבר בצוואר הירך בקשישים באמצעות אלגוריתם מסוג מכונה לומדת – כלי לקבלת החלטות באוכלוסייה המדקנות
- הגורמים המשפיעים על פנייה של בני 65 ומעלה בישראל, לטיפול בבריאות הפה על רקע מגפת הקורונה
- יחסי גומלין בין דליריום ודום נשימה בשינה בחולה הגריאטרי
- תפקיד "inflammaging" בריפוי פצע שניוני במודל חולדה
- עד מאה ועשרים: רמות גנים לחיבה גנום האדם המעורבים באריכות ימים
- איזון סוכרת קפדני אל מול שמרני בחולים מאושפדים שאינם בטיפול נמרץ
- השפעת דיכאון והטיפול בו על התפתחות מחלת האלצהיימר - בחינת ההשפעה של לחץ, הפעלת תאי מיקרוגליה ונוגדי דיכאון על הפתולוגיה המוחית והפגיעה הקוגניטיבית בעכבי מודל לאלצהיימר
- מעקב אחרי חולים שהחלימו ממחלת קורונה קשה: תפקידם של ביורמקרים בגילוי נזק ריאתי שארתי אחרי מחלת קורונה קשה
- גישה תרופתית חדשה לריפוי מוקדם של מחלת האלצהיימר המבוססת על פפטידים מעגליים חדשניים המונעים היווצרות צברים רעילים במוח
- הערכת השפעת איסוף מוקדם של תאי T לצורך הפקת CART בחולים עם Diffuse Large B-cell Lymphoma מתקדמת. מתקדמת.
- אתגרים בהזדקנות עם מגבלה על הרצף האוטוטי - נקודת המבט של אנשים על הרצף האוטוטי ובני משפחה מדרגה ראשונה
- המוגלובין A2 כסמן ייחודי של הזדקנות ביולוגית
- תפקידם של סמני דלקת כמנבאי תמותה בקשישים עם COVID19 מחקר רטרוספקטיבי רב מרכזי
- האם מלטונין יכול לשמש כתרופה לסרקופניה?
- תכני המחקר לאיתור אספקטים ייחודיים בירידה קוגניטיבית במשפחות שכולות בגיל השלישי
- "בדיקת שיא זרימות האוויר בשאיפה והערכת שגיאות קריטיות בטכניקת השימוש במשאפים בקרב חולי COPD בגיל הקשיש- מחקר פילוט."
- שתלים דנטליים כגורם סיכון למחלת אלצהיימר
- עיכוב HSP90 כטיפול אימונתרפי בחולי סרטן ריאה מסוג ALK
- סימנים ביולוגיים כמדד יעיל לסיכון אפשרי להישנות מקומית של המחלה בחולות סרטן שד אשר טופלו ע"י כריתת הגידול וקרנה תוך ניתוחית בלבד
- מיקרו אוטמים כסמן למחלת כלי דם קטנים מוחית פעיל בחולי סרטן
- טכנולוגיה חדשה לזיהוי מהיר של מולקולות המבכרות תגובה חיסונית שתלויה באינטרפרון גמא לצורך טיפול בסרטן, מחלות אוטואימוניות, דלקות וזיהומים ויראליים
- השראת נטושים על ידי קנבים - המשמעות הקלינית האפשרית במחלת הסרטן
- זיהוי של מישלבי טיפול כימו-אימוניים חדשים כנגד מזותליומה פלאורלי תוך שימוש במודל חדשני של המחלה
- הערכת הרעילות האנדוקרין של מעכבי נקודות הבקרה וחקר המנגנון בו התרופות הללו עשויות להשפיע על טרשת עורקים
- סרטן תורשתי בקרב האוכלוסייה הערבית בישראל, מיקוד במוטציה גרמנית TP53 c.541C>T, R181C
- הקשר בין השמנה לסרטן שד - תפקיד אנדוקרין מטבולית
- מסלול חדש המקשר בין מחלות לב וסרטן
- פענוח מנגנונים אונקוגנים איפגמנטיים בסרטן קיבה
- שכיחות וגורמי סיכון לתסמונת מטבולית בקרב מחלימים מלוקמיה לימפובלסטית חריפה
- "היום שאחרי" תוכנית התערבותית למעקב וטיפול בנשאות מוטציות BRCA לאחר ניתוח כריתת טפולות מפחית סיכון.
- שימוש בתוצאות אלגוריתם alpha fold לזיהוי המבנה המרחבי של חלבונים על מנת למצוא חלבונים אונקוגנים חדשים
- מינופולציות של שחבור חליפי של רצפטורים במערכת האימונית כטיפול פוטנציאלי אימונתרפי בסרטן
- בדיקת חזה בנשאי BRCA1/2 מובילה לגילוי מוקדם יותר, טיפול מעולה ושיפור הישרדות בעקבות סרטן השד.
- התפקיד של תאי אב כבדיים בהתמרה סרטנית.
- השפעת שטיפת יוד במהלך בדיקת דימות לבלוטות הרוק במטופלים אונקולוגיים הסובלים מיובש פה ואפיון קליני רדיוגרפי אימוני של בלוטות הרוק שלהם
- אפיון הקשר שבין מערכת החיסון לסרטן הראש והצוואר ככלי להענקת רפואה מותאמת אישית
- נוכחות פלטינים בדמעות של מטופלי כמותרפיה מבוססת פלטינים יכולה לבוא סיכוי להתפתחות טוקסיות עצבית
- פיתוח תרופה אנטי סרטנית לגידולי כבד
- המטבוליזם של מיתונין וקבוצות מתיל בלוקמיה מיאלואידית חריפה
- הערכה של קריטריוני האבחנה לנמק בלסטות אצל מטופלים חולי סרטן עם הסטוריה של טיפול קרינתי וחשיפה לתרופות המשנות מנגנון פעילות עצם
- חקר מנגנון היפולקמיה משנית לגידולים סרטניים שאינם אינסולינומותותפקידו של אלפליסיב - מעכב סלקטיבי של PI3K בטיפול בהפרעה זו
- טיפול גנטי לעיכוב סלקטיבי של מטלופרוטאינזות בתאי סרטן מסוג אוסטאוסרקומה
- הרכב המיקרוביום הנרתיקי והקשר להתפתחות מחלת השתן נגד מאחסן נרתיקי
- שימוש בפרוטאומיקה של ליפופרוטאין נמוך צפיפות לזיהוי סמנים לגילוי מוקדם ומטרות טיפוליות בסרטן השד
- שימוש ב MSIDetect לאפיון החתימה הגנומית בגידולים ייחודיים ובפוליפים של נשאי תסמונת לינג' - במטרה להבין את הפתוגנזה, ולבחון התאמה טיפולית במקרים חריגים
- סמנים ביולוגיים בשתן כמנבאים לסיבוכים חמורים בעקבות השתלת תאי גזע המטופואיטיים: איתור פגיעה לפני התרחשותה
- אפיון התכונות המבניות של מוטציות האחראיות להניע את התהליך הסרטני ולקבע האם הן חולקות מאפיינים משותפים
- השפעת שפועל או חסימת קולטנים לאופיאידים על התפתחות סרטן ראש וצוואר ועל התגובה לטיפול אונקולוגי
- הזדקנות תאית בסרטן הלב - מטרה חדשה לטיפול במחלה
- מודל מותאם אישית של אנגיוגנזה גידולית - סרטן תאי הכליה כהוכחת היתכנות
- כיצד משפיע תהליך סרטני על מחלות לב
- השפעת חסר האינדין corin המפעיל את הפפטיד הנטריות ANP על הפרשת קצב לב פיברוזיס עליון ויתר לחץ דם
- הישנות ארוכת-טווח של הפרעות קצב חדריות בחולים שהחלימו מדלקת חריפה בשריר הלב (מיוקרדיטיס)
- הפחתת הנזק והדלקת בהשמנה וסוכרת על ידי מתן פפטיד סינתטי חדשני כנגד TLR4
- עמילאידוזיס של המסתם האאורטלי בחולים עם הצרות דגנרטיבית של המסתם
- הקשר שבין טרשת עורקים כללית, התערבות כללית ועומס אשפודים ותמותה בטווח הקצר והארוך במטופלים העוברים צנתור כלילי בבית החולים הכלליים בישראל
- טרופונין וגופיפים חוץ תאיים בחולים עם חשד לנזק ללב
- המעורבות של גלקטין 3 לאחר אירוע לבבי בהתקדמות מחלת הסרטן
- שוקולד מופחת שומן זמין לבעלי עודף משקל לפעילות לב סדירה
- אנליזת חלבוני השתן לאחר מאמץ כסמן מוקדם לפגיעה בלב וכלי-דם
- ההשפעות הפיזיולוגיות והביוכימיות של תרופות אנטי סוכריות חדשות על הנזק הלבבי לאחר אוטם שריר הלב

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il

**"בבוקר חסדך" דוגמא לשאלות לבדיקה של
מכונים אחרים**

1. האם קוברים עובר לאחר שלושה חודשים מתחילת עיבור האמא? והאם הוא מחוייב בקבורה יהודית ומנהגי הקבורה בו?
2. מדוע נוהגים לומר לאחר דברי תורה את המימרא: רבי חנניא בן עקשיא וכו' ולאחר מיכן קדיש על ישראל?
3. האם יש חובה לתקן את שם שד"י שנמצא מאחור במזוזה?
4. הטביל כלי ולא בירך על הטבילה האם עלה לו או שצריך להטביל שוב?
5. "חלה שהופרשה ונתערבה בין העיסות, (עומדת לעצמה בין כל שאר החתיכות אך לא ידוע איזה חתיכה זה החלה) מה הדין?"
6. האם ראשי המזלף לקצפות לעודות וכו' צריכים טבילה והאם עם ברכה?
7. תנור שנאפה בו חלבי לפני כ 72 שעות האם מותר להכין בו ירקות פרווה ולאכול אותם עם בשר?
8. מאיזה גיל יש לחנך המתנה בין בשר לחלב?
9. בבקשה מה עדיף כאשר רוצים לחבר מנחה וערבית להתפלל מנחה אחרי השקיעה ואז ערבית יהיה בצאת הכוכבים או לגמור מנחה בשקיעה או כמה דקות אחרי השקיעה ומיד ערבית?
10. ירקות רגילים שהם טבל וודאי שמיועדים למאכל לבע"ח האם צריכים לעשר כרגיל?
11. עד כמה פוסל פגימת זוויות של התפילין (ה"שפיצים") בשל יד ושל ראש?
12. כלי קורל האם צריכים טבילה?
13. צ'יפס שנאפה יחד עם מקנקיות בתנור הצ'יפס בשרי או בחזקת בשר?
14. שלום הרבנים תנור שבשלו בו בשר בדגים ביחד בלי מכסה מה דין?
15. "שוקולד בלגי חלב עכו"ם", האם יש מקום להתיר?
16. בן פרחים ששהה בערב שבת עד מוצ"ש בעיר ירושלים - במה הוא חייב ובמה הוא פטור?
17. איך נוהגים ביום בר מצווה שחל בימי תעניות - האם אומרים תחנון - י"ג מידות ואת הסליחות שבענית והאם הדין שונה בתענית אסתר?
18. האם מותר לתת יין שאינו מבושל מתנה ליהודי שאינו שומר תורה ומצוות?
19. מה המנהג לגבי אמירת קדישים לאחר תום ימי האבילות?
20. עד איזה גיל מותר לילד להישאר עם שמרטפית?
21. האם לפי דעת הרב צריך כשרות לפסח למוצרים הבאים: סבון כלים, סבון לגוף, דיאודורנט, קרם גוף?
22. האם ה"ברכה" השני בערבית של ליל שב"ק שענו הציבור (שעוד לא התפללו מנחה) במניין פלג המנחה מוקדם, אוסר עליהם להתפלל מנחה ומה הדין לגבי קבלת שבת שלהם?
23. האם יש עדות שמאפשרים להנשא בתקופת העומר? ומה עמדת ההלכה בזה?
24. אם הפטירה הייתה ביום כיפור והקבורה במוצאי כיפור וזה השנה הראשונה מתי יעלו לבית עלמין ב 11 חודש ומתי יעלו ב 12 חודש?
25. האם אפשר לתת שם לתינוק שנולד פג לפני הברית אם אפשר המקורות (אם יש מנהגים)?
26. אשה שנהגה לטבול 2 פעמים ועכשיו רוצה לשנות. האם צריכה התרה? ויש הבדל האם נהגה מצג שחשבה שזה הלכה או מנהג?
27. האם מותר לבשל בזה ביום טוב (אם נשים שעון שבת)?
28. יש בעיה של לעשות צורה ביום טוב באוכל?
29. האם מותר לעשות קידוש בכוס חד פעמי?
30. האם סכך שהתקרב מותר להניח באשפה?
31. יש לנו מקורגל בעבודה שכולם שם יהודים אך לצערי יש שם יהודים שאינם שומרים תורה ומצוות. האם אני יכול לחמם שם אוכל שסגור ב 2 שקיות? יש לציין כי כל העובדים מחממים ב 2 שקיות
32. גוי שמתלמד במצוות לקראת גיור. כחלק מהכנתו האור מברך ברכות האם עונים אמן על ברכתו?
33. האם יש היתר לגרושה עם ילדה להוריד את הפאה
34. הטועם ממרק בשרי לבדוק אם הוא חם. האם נהפך הטועם לבשרי ואסור באכילת חלב?
35. בבית כנסת שלנו נהוג שיש אנשים שמתאספים אחר התפילה לומר אמן על ברכות השחר אחד של השני האם מותר?
36. האם בן יכול לתקן את אביו הבעל קורא בעת קריאת התורה? והאם יכול לעמוד לידו כתומך כדי לסייע ולתקן בקריאה?
37. טבילת אישה אשר יש לה איפור קבוע לכמה שנים ע"י הזרקת דיו (שחור בעיניים) האם נחשב כחלק מהגוף וטובלת כרגיל? והאם מותר מצד שזה נחשב כעין קעקוע?
38. האם מותר להשמיע מוזיקה בהכנסת ספר תורה בימי בין המיצרים?
39. כשהשעון שבת של הבית במצב כבוי, האם מותר לכבות את המתג של האור באחד החדרים כדי שהאור לא ידלק אחר כך עם השעון שבת?
40. עד מתי אפשר להגיד ברכות השחר?
41. האם מותר לנשים לבצע טיפולי פנים בתשעת הימים? (שעווה וכדו')
42. מי שלומד מגילת איכה בתשעה באב ויש לו שאלות על הפסוק או על רש"י בזמן שלומד האם מותר לו לכתוב את השאלות בעט/בעיפרון על הדף או במחשב?

מכון "מרחבים"

ח.פ. 580106177

רחוב הרב שפרן 1 (מגדל המים) ירושלים

טל': 02-6536550 דוא"ל: merhav@merhav.org.il